Թ. ՅԼՊԻ 2424 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 16 ՄԵՀԵԿԱՆ 4384 22 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1892 6 ՇԱՊԱՆ 1309 ՇԱԲԱԹ

40 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՏԷ ԴՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه ده غلطه ده تورادونكيان آره
عزتلى ادارهسنه

Direction du Journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

Քաղաքական եւ Ազգային

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գրանցեալ թղթով 150
» » Վեցամսեայ » » 75
» » Եռամսեայ » » 40
Օտար երկիրներէ Տարեկան » 56
» » Վեցամսեայ » 28
Ընդհանուր Թուղթի վրայ ժամանակագրեալ տպագիր Տարեկան Օտ. Ոսկի 2
Գաւառաց Թղթատարի Տարեկան Ղրշ. 50

Խմբագրութեան ուղղուած Նամակ կամ լսելի գրութիւն եւ չի առուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Աբեւելքի հարաբերութիւնը, բաց ի իւր սովորական նիւթերէն, կը պարունակէ նաեւ հետեւեալ յօդուածները.

ԱՆԻՍԵԱԼԸ

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԿԷՕԹԷ ԵՒ ՄԱՍԸՆԵԻ «ՎԼԻԷՐԲԸ»Ը

Ց. Վ. ԱՃԷՄԵԱՆ

ԱԶԵՒԱՐՁԱԳՐԱԿԱՆ ԵՒԱՐՕՒՄՆ Ի 1891

Վ. ԴԱՎԻԹԱՐՃԵԱՆ

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՔ

Դոյները—Ձերմակ—Դեղին

ՍԱՂԱՄԱՆԴՐ

Մայր մ'ալ ինձ տուէք.

Վ. ՄԱԼԷԶԵԱՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆՆ Յ'ԷՆԻ-ԳԱԲՈՒ

Վ. Դ. ՄԷՇՏՈՒՏՃԵԱՆ

ԱՆԱՍԹԷՒ ԴԱՏԸ—Պուլվառ տիւ Թամբլի ոճիրը։

ՓՇՈՒՐ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՐԳՈՑ.

Սիրերգ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱԼԱԿԱ» ՇՈՒՇԵՆԱԻԸ ԵՒ ՀԱՑ ՆԱՒԱՊԵՏ ՄԸ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Եր յիշեցուցինք «Լրեւելեայր Հեռաքէ գնողներուն որ չմոռնան ներկայ թերթին հետ լրագրավճառուն պահանջել նաեւ յաւելուածը որ անկամ թուղթի վրայ տպուած է։ Ամբողջին գինը 40 փարա։

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐ. 22/5 ՄԱՐՏ 1892

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԿԵՐԱՑԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՑ ՀԱՆԳԻՍՏ ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔ ՀԱՅՈՑ ՄԷՋ

Երկու շաբաթ յառաջ ծանօթացուցինք Կիրակնօրեայ հանգիստեան պաշտպան Ֆրանսական Ընկերակցութեան համաժողովոյն խորհրդակցութիւններն եւ որոշումներն, որոյ նպատակն է կիրակնօրեայ հանգիստն ընդհանրացնել ի Ֆրանսա, որ եւրոպեան երկրաց մէջ այս բանիս ամենէն քիչ ուշադրութիւն ընող երկիրն է։ Կը յիշեն ընթերցողք թէ այս Ընկերակցութեան անդամեցաց մէջ կը գտնուին կաթոլիկներ ու բողոքականներ, ազատախոհ ընկերականներ ինչպէս պահպանողականներ, հանրապետականներ ու միապետականներ հաւասարապէս, եւ կալվինական հովիւ մը յաջորդած էր հռոմէադաւան վարդապետի մը՝ ատենաբանից շարքին մէջ։ Այս ամէն մարդիկ, առաջնորդութեամբ Պ. Պ. Լէոն Սէի, Ժիւլ Սիմոնի, Պէռանժէի, Պառտուի, Ֆրետերիք Փասիի եւ այլ ականաւոր անձանց, ի մի վայր եկած էին ո՛չ թէ կրօնական նպատակաւ, այլ բարոյական, առողջապահական եւ տնտեսական նպատակներով, այն համոզմամբ թէ կիրակին յարգող ժողովուրդն աւելի բարոյական, աւելի առողջ և աւելի կորովի ժողովուրդ մը կը լինի քան շարունակաբար ամեն օր նոյն աշխատութեան ներքեւ ընկճուող ժողովուրդը։

Տրուած որոշումներէն մի քանին կրնանք յիշեցնել, ի գիւրութիւն անոնց որք դուցէ չեն տեսած այն յօդուածներ.—

Կիրակի օրը բան չգնել.— Զբոսլատրել որ տան պէտք եղած նիւթեր որք շաբթուն ուրիշ օրերը կրնան յանձնուիլ, կիրակի բերուին յանձնուին, որպէս զի յանձնող ծառայն կամ սպասուհին կիրակի օրը չաշխատցնեն։—Պահանջել որ երկաթուղւոյ միջոցաւ յանձնելի նիւթերն ո՛չ կիրակի բերուին, ո՛չ այն օր յանձնուին։ — Կիրակի օրը նամակ չյանձնել նամակատան.— Գործաւորները կիրակի չաշխատցնել, նոյն իսկ ձեր տան չինութեան կամ նորոգութեան.— Կիրակի վաճառատուն չբանալ, գրասենեակ չբանալ, լրագիր չհրատարակել, եւն. եւն։— Գործաւորաց շաբաթական ուրբաթ վճարել, որպէս զի իրենց գնումները շաբաթ օր ընեն, և կիրակին գործ չթողուն, եւն. եւն։

Ընկերակցութիւնը կարգ մը որոշումներ քուէարկեց նաեւ ըստ կարի զեղչելու համար կիրակնօրեայ աշխատութիւնն արուեստագործութեան և վաճառականութեան այն ճիւղերու մէջ որք գործին բնութեամբ տէրունական օրը մարդ աշխատցնել հարկադրուած կը համարուին։

Ոմանք Տէրունական հանգիստը նախապաշարում մը կը համարին լոկ։ Ուրիշներու համար, տէրունական հանգիստը տեղի տալ պարտի այժմու կենաց պայքարին առջեւ։ Բայց Գերմանք, Անգլիացիք և Ամերիկացիք որք տէրունական օրը կը յարգեն՝ աշխարհի ամենէն նախապաշարեալ ազգերը չեն անշուշտ, և ո՛չ մէկ ազգ Ամերիկացիէն, Անգլիացիէն կամ Հրեայէն աւելի գործասէր, շահասէր, ժամանակին յարգը գիտցող է, բայց և այնպէս տէրունական օրը մոլեռանդաբար պահող ազգերն ալ ասոնք են ճշդիւ։ Կրօնասիրութեամբ միայն չէ որ տէրունական օրը կը յարգեն։ Եթէ Մովսէս և Յիսուս տէրունական օրը սահմանած չլինէին, այս ազգեր իրենք պիտի ստեղծէին զայն՝ իրենց ֆիզիքական կազդուրման համար, իրենց անհատական զարգացման համար, իրենց ընտանեկան բարօրութեան համար, իրենց բարոյական ազնուացման համար, այն ամէն բաներու համար որով մարդ ամենօրեայ կենաց չոր իրականութիւններէն և տաքակ սովորութիւններէն դեր ի վեր կրնայ բարձրանալ պահ մը։

Անգլիոյ և Ամերիկայի գործնական ժողովուրդք, որք ամենէն աւելի նամակ գրող և նամակ ընդունող ազգերն են, կիրակի օր բոլորովին կը կարեն իրենց յարաբերութիւն թղթատարական պաշտօնէից հետ, և իրենք որ աշխարհի ամեն կողմն անցնող դարձող դէպքերն օրն օրին իմանալու, մինչեւ իսկ ամենօրեայ լրագրաց յաջորդական քանի մը տպագրութեամբ ժամէ ի ժամ իմանալու վարժուած են, կիւրակին առանց քաղաքական թերթերու կ'անցուցնեն, որք եթէ չեն հրատարակուիր, պատճառն այն է որ ժողովրդային բարոյ բերմամբ սուրբ օրն ամեն աշխարհական հոգ և զբաղում վտարելու վարժուած են ամենօրեայ լրագրաց ընթերցողներն, և կրօնական ու բարոյական կամ սոսկ դրական ընթերցումներ կ'ընդունին այն օր ընտանիքներն ու անհատներն հաւասարապէս։

Կիւրակիի մասին անտարբերութիւն տարուէ տարի կ'աւելնայ Կ. Պոլսոյ հայ ժողովրդեան մէջ, յորում շատեր կը կարծեն թէ այսու եւրոպեան հոսանքի մը կը հետեւին, բայց գիտենք այժմ թէ նոյն իսկ Ֆրանսայի մէջ ժողովրդեան լաւագոյն բարեկամք տէրունական հանգստեան կորուսեալ սովորութիւնը վերահաստատելու ջանադիր կը գտնուին։ Շատ Հայեր կիւրակին ընտանեկան յարկէն դուրս կ'անցուցնեն զանազան զուարճութեանց վայրեր, ուր ընտանեօք երթալու կամ կը քաշուին, և կամ՝ եթէ ամէնալու բան չկայ՝ ընտանեկան կեանքի մասին անտարբերութիւն կը ցուցնեն՝ առանձինն զուարճանալով։ Իրաւ, այր մը չի կրնար դատապարտուիլ անպատճառ տունը մնալու կիւրակի, և ո՛չ իսկ կրնայ պահանջուիլ որ ուր որ երթայ՝ կինն հետ տանի, զի աշխարհի յարաբերութեանց բերմամբ այցելութիւններ կրնայ ընել որք պարզապէս ընտանեկան հանդամանք չունենան։ Բայց այսօր կը տեսնենք հայ խանութպաններ որք ընտանեկան կեանքի և տէրունական հանգստեան նշանակութիւնն ա՛յնքան քիչ հասկցած են որ կիւրակի պարզապէս խանութ կը բանան և առուտուր կ'ընեն։ Աշխարհային մեծ, այս մարդոց ընթացքը պակարակելի է անշուշտ, զի ասիրաւ մրցում մը կ'ընեն իրենց այն արհեստակցաց դէմ որք կիրակին կը յարգեն և բանութ չեն բանար։ Պառաւաւոր խանութպան մը ինքն իրեն չկրնար ներել այսպիսի անկանոն մրցում մը իւր Լանգֆի ընկերակցաց դէմ։ Ոչ նուազ ծանր է բարոյական զգացման թերութիւնն երբ աչքի առջեւ բերենք թէ այս Հայեր, շաբաթուան վեց օրն իրենց ընտանիքէն և զաւակներէն հեռի անցունելէն ետք, դէթ եօթներորդ օրն անոնց հետ անցունելու պէտք մը չեն զգար, և տէրունական հանգիստն և ընտանեկան կեանքի առողջապահական և բարոյական օգուտները կը զոհեն կիւրակի աւուր ցանցառ առուտուրով քանի մը զրուշ աւելի գրպանելու շահադիտութեան, որ փարա վասակելու ամենէն ստորին միջոցներէն մին կը թուի մեզ։ Եթէ այս մարդիկ պանդխտներ են որք հոս ընտանիք չունին, ընկերներնէ՛ալ չունենն գէթ որոց հետ այն մէկ օրն եկեղեցի երթան, իրենց հեռաւոր ընտանիքն յիշեն, իրենց մարմնական առողջութիւնն հոգան, կամ բան մը կարդան բարեկամներով։ Եւ դիտելի է որ այս մարդիկ այն բարոյական վայելքն յորմէ իրենք զրկեն՝ կը զլանան իրենց աշկերտներուն ալ զրաս կը պարտաւորեն կիւրակի օրեր խանութ բանալու, գոնէ Ս. Պատարագ տեսնելու միսիոնարութիւնէն զուրկ թողլով զանոնք։ Տէրունական հանգստեան այսքան չարաչար բռնաբարում բարոյական պակասութիւն մը չէ լոկ, յանուն մարդասիրութեան նշանակելի զեղծում մ'է ակներեւ։ Թղճամիտ այլադաւան մը թերեւս չյօժարի կիւրակի օրն առուտուր ընել շուկայի այս խանութպաններու հետ, խորհելով թէ իրենց կրօնին հիմնական պատուէրներէն մին այսչափ յայտնապէս ոտնակոխ ընող մարդիկ իրենց կարգին մէջ ամենէն ուղղամիտ մարդիկը պէտք չէ լինին։ Բայց ամեն պարագայից մէջ օգտակար կը լինէր եթէ յեղաշրջում մը սկսուէր մեր մէջ այս ունակութեան դէմ որով Հայք տակաւ կը կորուսանեն կիրակնօրեայ հանգստեան նշանակութիւնն և վայելքն։ Հրեայն իւր շաբաթն ամենախիստ երկիւղածութեամբ յարգելով Հայէն պակաս չի շահիր։ Ապրուստի խնդիրն ուրեմն գործ չունի տէրունական հանգստեան մէջ, բայց ընտանեկան կեանքը մեծ գործ ունի։ Այն միակ օրն է զոր Հայ մը կրնայ տալ իւր ընտանեաց, իւր զաւակաց, և ընտանեկան կեանքը փողոցի կեանքին փոխելու տնաւեր ճամբուն մէջ առաջին քայլ մը կը լինէր եթէ ընտանեաց պետն ընտանիքին հետ միացնող կապերէն մին եւս խզուէր, տէրունական օրը շաբթուն միւս օրերուն հաւասար նկատուելով։ Այսօր շատ մը հայ տղայք իրենց հօր երեսը չեն տեսներ ո՛չ իրիկուններն, որովհետեւ չուկայէն մեկնելէն ետքը սրճարան կամ զբօսարան մը նստիլ և ուշ տուն դառնալ սովորութիւն ըրած է, ո՛չ կիւրակի օրեր, զի հայրութեան պաշտօնը տարօրինակ ըմբռնող այս մարդ իւր զաւակներն եկեղեցի չառաջնորդեր, այլ ամբողջապէս կամ մեծ մասամբ այն օրը տունէն դուրս կ'անցունէ իւր հաշուոյն։ Հայը մը որ այս վիճակին կը հասցնէ իրեն, իւր իսկ ձեռօք սպանած է ընտանեկան կեանքն, և պէտք չէ զարմանայ եթէ ա՛յսպէս մեծցած տղայք չհամակրին իրենց հօր, և եթէ այսչափ անտես մնացեալ կինը տաք սէր մը չզգայ իրեն նկատմամբ այնքան անտարբերութիւն ցուցնող էրկան։

* *

ՄԵԾ ՊԱՀՈՑ ՔԱՐՈԶՆԵՐ

Քարոզչին յօդուածէն ներշնչեալ, ուրիշ եկեղեցական մ'ալ հետեւեալը գրած է մեզ, մանաւանդ Մեծ Պահոց մէջ քարոզներ խօսելու խնդրոյն առթիւ, որ յիշուած էր մեր վերջին խմբագրականին մէջ։

«Մեծ Պահոց մէջ քարոզներ կը խօսուին եկեղեցւոյ բեմէն։ Քարոզչաց ճարտարախօսութիւնը շարժելու չէ այնչափ յանկնդրութիւն՝ որչափ այն ճըշմարտութիւններն որ բեմերէն կը խօսուին։ Լսողը մտքին ականջներն աւելի սրտին ականջները պէտք է բանայ, որպէս զի քարոզուած ճշմարտութիւնները բերնին համով դան։ Հետաքրքրութեան համար լսելու չեն թէ ինչպէս կը խօսին քարոզիչները։ Ժամանակ անցունելու համար, զբօսնելու համար ալ մտիկ ընելու չենք, այլ օգտակար շարժառիթ մը երեւան բերելով մտքին կամ սրտին թուլցած մէկ ակարութենէն՝ քարոզը լսել և ուղղուիլ։ Լսողը ցաւ մը զգալու է ներսէն թէ ամեն Մեծ Պահոց մէջ գրէթէ միւնոյն մոռք պատուէրներ կը տրուին բեմէն, այլ սակայն՝ ի՞նչ գժբախտութիւն՝ որ բնաւ օգուտ մը չտեսնուիր։ Ոչ միշտ ցամաք, թերեւս շատ սրտաշարժ քարոզներու ալ պատահէր է, աստուածպաշտութիւն ներշնչող զօրեղ յորդորակներ քանիցս լսած է՝ սակայն ազդում մը չէ առեր։ Սրտի այս եղանակ զլխումը պատճառ կ'ըլլայ որ պարզախօս խրատներն էն պերճախօսներէն աւելի կ'ազդեն լսողին մտքին։ Լսողը գոհութիւն զգալու է սրտին մէջ՝ որ Աստուած հաճեր է ճշմարտութիւնը դնել Սեղանոյ վրայ, ուստի չարունակ կը խօսուին նոյն ճշմարտութիւններն, որք չեն շողոքորթեր մարդկային բարուց ապականութիւնը։

«Լսողը պէտք է նկատէ, թէ եկեղեցւոյ բեմէն խօսողներն իրենց կարծիքը չէ որ կը խօսին, այլ պաշտօն մը կը կատարեն՝ որ իրենց յանձնուած է, այն է խօսիլ Աստուծոյ պատուիրանները։ Փափաքելու է՝ որ քարոզիչներն Աստուծոյ պատուիրանաց ահաւորութիւնն և աստուածային ճշմարտութեանց ուժը չմոլորեցնեն։ Ինչպէս ոգէտը նոյնպէս և գիտնականը պէտք է հաւասար երկիւղածութեամբ լսեն քարոզիչը։ Զի գիտնականն արտաքին հետազօտութեանց մէջ որքան տարբեր ըլլայ հասարակ ամբոխէն՝ եկեղեցւոյ ճշմարտութիւնները լսելու մէջ հաւասարցելոց բազմութեան աստիճանակից է։ Արդար չէ ըսել, թէ մենք քարոզչին ըսածն ու ըսելիքը գիտենք, Ս. Գիրքն քարոզչէն ազէկ կարդացած ենք, վասն զի կարծես Աստուծոյ շնորհքը կայ բեմին վրայ։ անպատճառ նոր լոյս մը կը հասնի անկէ ամեն օր Ս. Գիրքը կարդացողին ականջին։ Թող որ շատ բան կը կենայ լսելու և սորվելու, դտնէ ժողովրդեան բազմութիւնը չարհամարելու համար պէտք է գիտուն և իմաստուն հաւասար լսեն։

«Քարոզիչներն կը խնդրուի՝ որ ժողովուրդը չշողոքորթեն, այլ նկատեն զայն այնպէս ինչպէս հիւանդ մը բժշկի եւ դեղարանի առջեւ։ Հիւանդը բժշկին վրայ արդուզարդ չվնտռտեր, դեղարանէն ճաշակ չինող դեղ չսպասեր, այլ հիւանդութեան դարման, յորում ամենէն ազդեցիկներն ամենէն դառն են։ Աւետարանի ճշմարտութեանց և զայնս բացատրող խօսքից մէջ ճարտարախօսական ներդաշնակութիւնք և զարդարանք փնտռելը՝ զուարճութեան համար քարոզ լսել կը լինի։ Զուարճացնել չէ քարոզչին պաշտօնն, այլ մեղքէ և հոգեւոր կործանման վտանգներէ զգուշացնել, ինչպէս մայրն երբոր գաւակը վտանգին եզերքը դիմելը կը տեսնէ՝ շողոքորթ չձայներ առ զաւակն՝ այլ սրամտութեամբ նեղբրանելով։

«Քարոզիչներն ալ պարտաւոր են ազդուապէս այն մոլութեանց և մոլորութեանց վրայ աւելի խօսել որ շատ հրապարակեալ են, և այսօր թերեւ և անկիւն թերութեանց կարգն անցած են։ Ունկնդրաց հաճելի ըլլալու համար ակնյայտնի թերութեանց վրայ ծամծմելով և քաշուելով խօսիլ՝ ճըշմարիտ քարոզչի գործ չէ։ Սուտ մարգարէներն և ճշմարիտ մարգարէներն ի հնումն այս կերպով կը տարբերէին, սուտերը կը շողոքորթէին ամբոխն և նորա դերութեան և տառապանաց չըրթային ամենայնիւ ազդային մոլորութիւնները կը խրախուսէին, իսկ ճըշմարիտներն—ոչ օգտի և խաղաղութեան բանս խօսի՝ այլ չարի—ըսելով կը քարկոծուէին, որովհետեւ ազգային յայտնի և վտանգաւոր յանդգնութեանց համար՝ զաղգը կը կշտամբէին։ Այսօր մէկ կողմէն անաստելի յաւակնութիւն, անկարելի յանդգնութիւն ուրեք ուրեք, միւս կողմէն առիթէն օգուտ քաղելու հետամուտներ չարախօսութիւնը ձեռք առած ազգին բարոյական հանգարտութիւնը կը վրդովեն։»

ՔՂՔԱՌՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Պ. Ժիւլ Սիմոն, օրուան խնդրոյն ակնարկելով, մեծաւ իրաւամբ կը գրէ Թէմի մէջ... «Խորհրդարանը միշտ կը չփոթէ կղեկականութիւնը կրօնի հետ։ Իսկ Ֆրանսա թէ՛ հակակղերական է և թէ կրօնասէր։ Ֆրանսա չուզեր եկեղեցականներու կառավարութեան հպատակիլ ո՛չ ալ կրօնէն կը հրաժարի։ Եթէ կղերամիտ վարչութիւն մը տապալուի, զայն տապալողք դարձեալ կղերին կը դիմեն՝ զիրենք և իրենց գործն օրհնել տալու համար։ · · Հակապատկերն ակներեւ է։ Երեսի։ Ժողովոյ մէկ մասը կրօնի հակառակ է։ բայց երկիրն ո՛չ իսկ կղերականներուն հակառակ է, բաւ է զի կղերականք հանդարտ թողուն զինք։ Պ. Ժիւլ Լըմէդր թատեսէին իրենց գործը զոր վայրկեան մը ընդհատած էին։

Նոյեմբեր 18ին, բոլոր ծառերը, կըտրուած, ոստերնէն մերկացած, գետինը փռուած էին, պատրաստ Ուիլ-Թրի կրուելու։

Այդ միջոցին, ոչ մէկ զաղան երեւցած էր գետակին շրջակայքը։ Կը սկսէին հարցընել ինքնին թէ արդեօք կղզին մէջ ալ մնացա՞ծ էր անոնցմէ, թէ այդ արջն ու վագրը, մահացու կերպով վիրաւորուած, չէի՞ն,—շատ անբնական ենթադրութիւն,—իրենց տեսակին վերջին ներկայացուցիչները։

Ինչ որ ալ ըլլար, Կոտֆրէյ չուզեց ա՞մուր տախտակորմ մը կանգնելու ծրագիրը թողուլ, որպէսզի միանգամ ընդ միշտ ապահով ըլլային վայրենիներու յանկարծական յարձակումէ մը կամ արջերու, վագրերու կատաղութենէն։ Արդէն, ամենէն դժուար մասը կատարուած էր, քանի որ ալ ուրիշ բան չէր մնացած ընելու բայց եթէ տանիլ այդ ծառերն այն տեղն ուր պիտի քով քով դրուէին։

Կ'ըսենք թէ ամենէն դժուար մասը կատարուած էր, թէեւ ընթերցողին թերեւս այնպէս թուի թէ այդ կտրուած ծառերը կրելը չափազանց տաժանելի բան մը ըլլալու էին։ Կոտֆրէյ շատ գործնական գաղափար մը ունեցած էր, որ զարմանալի կերպով պիտի թեթեւցնէր իրենց գործը, այն էր այդ բանին համար գործածել գետակային ընթացքը, որ վերջին անձրեւներէն աւելի արագացած էր։ պղտիկ խուրձեր պիտի դընէին և հանդարտ հանդարտ պիտի երթային անոնք մինչեւ սէքսօիաներու խումբին մօտ որուն քովէն կ'անցնէր գետակը շեղ գիծով։ Հոն պղտիկ կամուրջին ձեւացուցած պատուարը պիտի կեցնէր զանոնք։ Այդ տեղէն մինչեւ Ուիլ-Թրի, հազիւ քսանևհինգ քայլ տեղ կար։

Եթէ այս եղանակէն մէկը ամենէն աւելի և մասնաւորապէս գոհ մնաց, Թարթըլէթ դատատուն էր, որովհետեւ կը մտածէր թէ այդ կերպով իր մարդու նկարագիրէն դուրս ելլելու վտանգէն կ'ազատէր։

Նոյեմբեր 18էն սկսեալ, առաջին խուրձերը ծածանելով քալեցին դէպ ի Ուիլ-Թրի։ Մինչեւ կամուրջը հասան առանց ոեւէ արկած պատահելու։ Երեք օրէն, մինչեւ ամսուն 20ին իրիկունը, բոլոր այդ կտրուած ծառերն իրենց երթալիք տեղը հասած էին։

Հետեւեալ օրը, առաջին կոճղերը, երկու ոտք խորութեամբ հողին մէջ մխուած, կը սկսէին կանգնիլ, Ուիլ-Թրին շրջապատող գլխաւոր սէքսօիաներն իրարու միացընելով։

Կոտֆրէյ ծայրագոյն զգուշաւորութեամբ կը տեսնէր այդ աշխատութեան յառաջանալը և կը փափաքէր որ շուտ մը լմնար։

—Տախտակորմն անգամ մը որ աւարտի, կ'ըսէր Թարթըլէթի, ալ կատարեալ պէս մեր տան մէջ պիտի ըլլանք։

—Մենք մեր տան մէջ այն տեղն միայն կ'ըլլանք, կը պատասխանէր Թարթըլէթ, երբ Մ'ոնկոմէրի-Սթրիթ գտնուինք, Քօլորրբի ապարանքին սենեակներէն մէկուն մէջ։

Այս յայտնած կարծիքը կարելի չէր վէճի տակ դնել։

Նոյեմբեր 26ին, տախտակորմին երեք քառորդը շինուած էր։ Իրարու միացած սէքսօիաներուն մէջ կ'առնէր նաեւ այն որուն բունին մէջ հաստոց հաստատուած էր, և Կոտֆրէյին դիտաւորութիւնն էր հոն գամ մը շինել։

Երեք չորս օրէն ցանկապատը պիտի աւարտէր։ Ալ ուրիշ բան պիտի չմնար ընելու բայց եթէ ամուր դուռ մը հաստատել, որ վերջնականապէս Ուիլ-Թրիի ապահովութիւնը պիտի երաշխաւորէր։

Բայց հետեւեալ օրը, նոյեմբեր 27, այդ աշխատութիւնն ընդմիջուեցաւ պատահարով մը զոր պէտք է պատմել քանի մը մանրամասնութիւններով հանդերձ, որովհետեւ Ֆինա կղզւոյն մասնաւոր ու անմեկնելի բաներու կարգին մէջ կը մտնէր անիկա ալ։

Առաւօտն ժամը ութին մօտ, Քառէֆինօթու Ուիլ-Թրիի ներսի խողովակէն վեր ելած էր մինչեւ ճիւղերու սկսած տեղը, աւելի լաւ գոցելու համար այն բացուածքը որմէ ցուրտը կրնար ներս մտնել անձրեւին հետ, երբ եզական ճիչ մը արձակեց։

Կոտֆրէյ ոչ ցանկալատին կ'աչխատէր, գլուխը վեր վերցնելով, նշմարեց սեւամորթը, որուն ըրած ձեւերէն ու շարժումներէն կը հակադրուէր որ իր քով երթալ կը խնդրէր իրմէ։

Կոտֆրէյ, մտածելով որ Քառէֆինօթու չէր ուզեր զինքը գործէն ձգել եթէ լուրջ պատճառ մը չբլլար, գլուակը առաւ, ծառին ներսիդիէն վեր շուլլուեցաւ ելաւ, բացուածքէն դուրս ելաւ, և քիչ ատենէն ամենէն գլխաւոր ճիւղերէն մէկուն վրայ հեծաւ նստաւ։

Քառէֆինօթու, այն ատեն թեւը ուղղելով դէպ ի այն կլոր անկիւնը զոր Ֆինա կղզին կը ձեւացնէր հիւսիսային արեւելեան կողմը, շղթի մը ցուցուց որ օդին մէջ կը բարձրանար, երկայն գարգմանակի մը պէս։

—Նորէ՞ն, գոչեց Կոտֆրէյ։

Եւ դիտակը դէպի այդ ցոյց տրուած կէտն ուղղելով, հաստատեց որ այս անգամ կարելի չէր սխալում համարել այդ երեւոյթը, թէ մուխ մը էր ատիկա, թէ մեծկակ կրակարանէ մը ելած ըլլալու էր անպատճառ, քանի որ հինգ մրն հեռաւորութեամբ տեղէ մը կարելի կ'ըլլար զայն նշմարել։

Կոտֆրէյ սեւամորթին դարձաւ։

Այս վերջինն իր զարմանքը կը յայտնէր նայուածքներով, բացագանչութիւններով, իր ամբողջ շարժումներով։ Արդարեւ ինք ալ նուազ չէր ապշեր այս երեւումէն որչափ Կոտֆրէյ։

Արգէն, հեռուն, նաւ մը չէր երեւեր, ոչ մէկ ընթիներու նաւակ, ոչինչ որ ցոյց տար քիչ ատենէ ի վեր ցամաք ելլողներու հետք մը, նշան մը այդ ծովեզրին վրայ։

—Ա՜հ, այս անգամ պիտի իմանամ, պիտի գիտնամ թէ ի՞նչ է յառաջ կուգայ սա կրակը, ըսաւ Կոտֆրէյ։

Եւ ցոյց տալով կղզւոյն հիւսիսային արեւելեան անկիւնը, յետոյ սէքսօիային տորմին մասը, Քառէֆինօթուին նշան ըրաւ որ կ'ուզէր այն տեղն երթալ, ապա դառնալ ծառին քով գալ նորէն, առանց վայրկեան մը կորսնցնելու։

Քառէֆինօթու հակցաւ անոր ըսածը։ Հանկնալ աւելի աղէկ բան մը ըրաւ, դլխով հաւանութեան նշան տուաւ։

—Այո, ըսաւ՝ ինքնին Կոտֆրէյ, եթէ հոդ մարդկային էակ մը կայ, պէտք է գիտնալ թէ ով է, ուսկից կուգայ։ Պէտք է գիտնալ թէ ինչու կը պահուըտի։ Մեր ամենուս ապահովութեան համար ատիկա վտանգ մը կրնայ ըլլալ։

Վայրկեան մը յետոյ, Քառէֆինօթու և ինք ելած էին Ուիլ-Թրիին տորմոտը։ Յետոյ, Կոտֆրէյ, Թարթըլէթին ստմելով իր տեսածը և իր ընելիքը, առաջարկեց որ իրենց ընկերանայ մինչեւ հիւսիսային ծովեզերքը։

Տանի չափ մղոն պէտք էր քալել մինչեւ հոն հասնելու համար, ատիկա շատ դիւրին բան չէր մարդու մը համար որ իր ոտքերը իր անհատութեան ամենէն թանկագին մասը կը նկատէր, միմիայն ազնիւ հրահանգներու սահմանուած։ Պառասխանեց որ նախամեծար կը համարէր Ուիլ-Թրիին մէջ մնալ պահպանութիւն ընել։

«Լաւ, մենք մինակ կ'երթանք, պատասխանեց Կոտֆրէյ, բայց իրիկուընէ առաջ չենք կրնար հոս դառնալ։»

Այս ըսելէ յետոյ, Քառէֆինօթու և ինք, քիչ մը ուտելիք հետ առնելով, որպէսզի ճամբան ճաշեն, մեկնեցան, դատատուին մնաս բարով ըսելէ ետքը, որուն անձնական կարծիքն այն էր թէ բան մը պիտի չգտնէին և պարապ տեղը պիտի յոգնէին։

Կոտֆրէյ իր հրացանն ու ռէվոլվերը հետ կը տանէր։ սեւամորթը տապարն ու որսի դանակը որ իր սիրական զէնքը եղած էր։ Կամուրջէն անցան, գետակին ալ եզերքն ելան, յետոյ մարգագետնին վրայէն ուղղուեցան դէպ ի ծովեզերքին այն կէտն ուր մուխը կը բարձրանար ժայռերուն մէջտեղէն։

(Շարունակելի)

—)(42)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՎԷՐՆ

ՈՈՊԷՆՍՈՆՆԵՐՈՒ ԴՊՐՈՑԸ

Սակայն, պարի և շարժմանց տարաբաղդ դասատուին, որ հիմայ փայտահարի փոխուած էր, Կոտֆրէյ գործին ամենէն քիչ յոգնեցնող մասը պահած էր, այսինքն պղտիկ ոստերը կտրել ծառերուն կոճղին վրայ։ Ատոր հակառակ, նոյն իսկ եթէ կէս տօլար տային օրական, Թարթըլէթ իր առած ստակին չորս հինգերորդը դողցած պիտի ըլլար։

Վեց օրի չափ, նոյեմբեր 12էն 17, այս աշխատութիւնները ընաւ չ'դադրեցան։ Առտուն կանուխ կուգային, հետերնին կը բերէին նախաճաշը, Ուիլ-Թրի կը դառնային մի միայն իրիկուան ճաշն ընելու համար։ Երկինքը շատ աղուոր չէր։ Երբեմն երբեմն խոշոր թանձր ամպեր կը կուսակուէին հոն։ Մերթ անձրեւ ու մերթ արեւ օդ մը կ'ըլլար։ Ուստի, անձրեւ եկած միջոցին, փայտահարները կրցածնուն չափ ծառերուն տակ կը պատսպարուէին, յետոյ կը վերսկսէին իրենց գործը զոր վայրկեան մը ընդհատած էին։

Նոյեմբեր 18ին, բոլոր ծառերը, կըտրուած, ոստերնէն մերկացած, գետինը փռուած էին, պատրաստ Ուիլ-Թրի կրուելու։

Այդ միջոցին, ոչ մէկ զաղան երեւցած էր գետակին շրջակայքը։ Կը սկսէին հարցընել ինքնին թէ արդեօք կղզիին մէջ ալ մնացա՞ծ էր անոնցմէ, թէ այդ արջն ու վագրը, մահացու կերպով վիրաւորուած, չէի՞ն,—շատ անբնական ենթադրութիւն,—իրենց տեսակին վերջին ներկայացուցիչները։

Ինչ որ ալ ըլլար, Կոտֆրէյ չուզեց ա՞մուր տախտակորմ մը կանգնելու ծրագիրը թողուլ, որպէսզի միանգամ ընդ միշտ ապահով ըլլային վայրենիներու յանկարծական յարձակումէ մը կամ արջերու, վագրերու կատաղութենէն։ Արդէն, ամենէն դժուար մասը կատարուած էր, քանի որ ալ ուրիշ բան չէր մնացած ընելու բայց եթէ տանիլ այդ ծառերն այն տեղն ուր պիտի քով քով դրուէին։

Կ'ըսենք թէ ամենէն դժուար մասը կատարուած էր, թէեւ ընթերցողին թերեւս այնպէս թուի թէ այդ կտրուած ծառերը կրելը չափազանց տաժանելի բան մը ըլլալու էին։ Կոտֆրէյ շատ գործնական գաղափար մը ունեցած էր, որ զարմանալի կերպով պիտի թեթեւցնէր իրենց գործը, այն էր այդ բանին համար գործածել գետակային ընթացքը, որ վերջին անձրեւներէն աւելի արագացած էր։ պղտիկ խուրձեր պիտի դընէին և հանդարտ հանդարտ պիտի երթային անոնք մինչեւ սէքսօիաներու խումբին մօտ որուն քովէն կ'անցնէր գետակը շեղ գիծով։ Հոն պղտիկ կամուրջին ձեւացուցած պատուարը պիտի կեցնէր զանոնք։ Այդ տեղէն մինչեւ Ուիլ-Թրի, հազիւ քսանևհինգ քայլ տեղ կար։

Եթէ այս եղանակէն մէկը ամենէն աւելի և մասնաւորապէս գոհ մնաց, Թարթըլէթ դատատուն էր, որովհետեւ կը մտածէր թէ այդ կերպով իր մարդու նկարագիրէն դուրս ելլելու վտանգէն կ'ազատէր։

Նոյեմբեր 18էն սկսեալ, առաջին խուրձերը ծածանելով քալեցին դէպ ի Ուիլ-Թրի։ Մինչեւ կամուրջը հասան առանց ոեւէ արկած պատահելու։ Երեք օրէն, մինչեւ ամսուն 20ին իրիկունը, բոլոր այդ կտրուած ծառերն իրենց երթալիք տեղը հասած էին։

Հետեւեալ օրը, առաջին կոճղերը, երկու ոտք խորութեամբ հողին մէջ մխուած, կը

Ռական քննադատն անցեալ օր կը հաստատէր թէ իրարու հետէ չորս քահանայներ վերջերս ներկայացուցեան Ֆրանսական թատերարանին վրայ՝ նոր թատերախաղերու մէջ, և այս քահանայք իրենց առաքինութեան տիպար ներկայացուցած լինելով, մեծաւ համակրութեամբ ընդունուեցան։ Եթէ հեղինակը չար կամ մոլի քահանայներ ի բեմ հանած լինէր, հասարակութիւնը պիտի չհանդուրժէր, և կամ մէկ պայմանաւ միայն պիտի հանդուրժէր, այս քահանայք ճիզուիտ լինելու պայմանաւ, զի յաչս Ֆրանսայի հասարակութեան, քահանայն կրօնն է, և ժողովուրդը կը յարգէ կրօնը։ Մինչ ճիզուիտը՝ եկեղեցականներու կառավարութիւնն է ինչպէս տեսած են Ֆրանսացիք, և չեն ուզեր այնպիսի բան։ Աչխարհի բոլոր անդրաշխարհականք պիտի չյաջողին անդրաշխարհականութեան դարձնել զինքնա, և Երեսփ. ժողովոյ բոլոր Արմատականք պիտի չկրնան հեթանոս երկիր մ'ընել զինքնա։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ռայխսթակն երկրորդ անգամն է որ ի պարտութիւն կը մատնէ զկանց Ֆաբրիվի։ Առաջին պարտութիւնը տեղի ունեցաւ զինուորականաց հետ ենթասպայից խստիւ վարուելու խնդրոյն վրայ, և հակառակ նախարարապետին՝ որոշուեցաւ զի՝ Պաւերայի մէջ եղածին նման՝ Բրուսիոյ մէջ եւս զինուորական առեանք հրապարակաւ դատեն յանցաւոր զօրականներն։ Երկրորդ պարտութիւնը նաւային եղմացոյցի խնդրոյն վրայ պատահեցաւ, որոյ վիճաբանութիւններն երէկ ծանուցինք, որը վերջայան՝ արքունեաց մարտանաւու մը համար խնդրուած նոր վարկերուն մերժմամբ։ Աչխարհին եւ Ազգային-Ազատականք միայն ի նպաստ նախարարութեան քուէարկեցին։ կամ՝ զկանցիներն հակառակ քուէ տուին, յայտարարելով մանգամայն թէ վերջնական չէ այս երկրորդ ընթերցումն առթիւ իրենց տուած քուէն, և կարելի է կարծիք փոխեն մինչեւ երրորդ ընթերցումն։ Ցայսմի է որ կանցիները կը սպասեն տեսնել թէ կրթական ծրագիրն ինչ ելք պիտի ունենայ։ Եթէ կառավարական ծրագիրն ընդունուի, իրենք ալ նաւային վարկերը պիտի ընդունին նոյնութեամբ։

— «Բէօլիրէ Զայթունկ», որ առաջին յօդուածով մը դիմադրութիւններ ըրած էր Պրանդէնպուրկցւոց հացկերոյթին առթիւ արտասանեալ կայսերական հանրածանօթ ճառին նկատմամբ, երկրորդ յօդուածով մը կը բացատրէ թէ կայսրն ուրիշ նպատակ չէ ունեցած բայց եթէ Գերմանիոյ մէջ տիրող յոռետեսութիւնն հարուածել։ Կայսրն այս մասին իւր զգացումներն յայտնած է նաեւ ներկայ գտնուելով Պ. Վիլհէլմպրիք գերման թատերգակին մէկ նոր խաղն, որոյ անունն է «Սուրբ Մնծադ», և որ կը ներկայացնէ յոռետեսութեան և լաւատեսութեան պայքարն և այս վերջնոյն յաղթանակը։ Վիլհէլմ Բ. իւր բովանդակ Արքունեաց հետ ներկայ գտնուելովայն թատերգութեան ընդհանուր փորձին, ջերմապէս ծափահարեց, և շնորհաւորեց հեղինակը՝ մտացի և ուշագրաւ կերպիւ ապացոյցներուն համար թէ ամէն բան գէշ չէ այս աշխարհի մէջ, և կեանքը լաւ կողմեր ալ ունի, նոյն իսկ գերմանական տգրութեան մէջ։

ՊՈՒԼԳԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Երբ հեռագիր եկաւ Սոֆիա թէ Տքթ. Վուլքովիչ հոգեվարք է, Ֆերդինանտ իշխանին ծնողական տարեդարձին առթիւ չքեղ լուսաւորութիւն մը տեղի կ'ունենար, հրախաղութիւնք կը կատարուէին, և պալատն մէջ մեծ պարահանդէս մը սկսելու վրայ էր։ Այս ամենայն յանկարծ դադրեցաւ, և հիւրերուն որք արդէն եկած էին կամ կուգային ի պալատ, ծանուցուցաւ թէ ազգը սուգի մէջ է, և ամէն հանդէսք և արարողութիւնք խափանուած են։ Թոյլի թղթակիցն որ տեսարանի այս յանկարծական փոփոխումն իրեւ ականատես կը պատմէ, կ'ըսէ թէ լուրը տարածուելով փողոցներու մէջ, շատեր որք ուրախ զուարթ կը պարէին, սկսան լալ, իրենց ցաւէն ու զայրոյթէն վիճակնին։

—Պուլկար կառավարութիւնն որոշեց Անգլիայէն քանի մը վոքր տափակ մարտանաւեր գնել՝ Դանուբի գետային նաւատորմիղը զօրացնելու համար։

ՄԱՃԱՌՔ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆՔ

Յայտնի է թէ շատ ժամանակէ ի վեր գլխաւորութիւններ կ'ընեն Հունգարիոյ և Թրանսիլվանիոյ Ռումանք՝ Հունգարական իշխանութեանց ընդդէմ նկատմամբ։ Ռումանաց և Մաճառաց միջև սաստիկ հակակրութիւն կայ։ Ռումանք կ'ըսեն թէ Մաճառք կ'անտեսեն իրենց ազգութիւնը, կը զլանան ամէն արտօնութիւն և առանձնաշնորհ, և իրենց նկատմամբ նոյն ընթացքը կը բռնեն զոր Աւստրիացիք Մաճառաց նկատմամբ կը բռնէին 1867էն յառաջ, և յօրմէ Մաճառք դժգոհ էին։ Մաճառ վարչութիւնը նոր օրէնք մը հաստատած լինելով որով ռուման տղայքը կը հարկադրէ հունգարերէնն իբրեւ պարտադրիչ լեզու սորվիլ Փարիզ գտնուած ռուման հանրալսարանական ուսանողք գիտողագիր մը խմբագրեցին, և փէշտա զրկելով ամէն ոք անկ է, մէկ օրինակն ալ ի Փարիզ հրատարակութեան տուին։ Թրանսիլվանիոյ Ռումանք կ'ըսեն թէ իրենց տղայոց արդէն գերմաներէն և ֆրանսերէն կը սորվեցնեն, և պէտք չունին հունգարերէնի նման սահմանափակ լեզու մը պարտադրիչ կերպիւ սորվեցնելու, զի առօրեայ տեղային գործունէութեան պէտք եղածին չափ հունգարերէն կրնան սորվիլ՝ առանց գրոյցի մէջ իրենց տղայքը պարտադրելու որ այն գժուար լեզուն հիմնովին սորվին։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Անցեալ շաբաթ օր Փէմպրոքի նաւարանէն ի ծով իջուցին առաջնակարգ զրահաւորն Ռիբէլզ, 14,150 տակառաչափ, 13 հազար ձիու զօրութեամբ, մին այն ութ խոշոր զրահաւորներէ զորս չինել պատուիրեցաւ անգլ. կառավարութիւնն 1889ին, երբ 25 միլիոն ոսկւոյ մօտ դրամ մը յատկացաւ։ Այս նոր մարտանաւ 17 ոտ կէս ծովային մղոն արագութիւն պիտի ունենայ։ Զրահին ծանրութիւնն է 4,450 տակառաչափ։ 67 տակառաչափ չորս խոշոր թնդանօթներ ունի երկու աշտարակներուն մէջ, բազմաթիւ մանր թնդանօթներ, և եօթն խողովակ՝ ծովասուզմամբ արձակող։ Եղիսաբեթական թագուհւոյ լուսաւորուած է։

ԱՒՍՏՐԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ի Վիեննա քանի մը մասնախմբեր միանգամայն կազմուեցան՝ օգնութիւն հայցնելու անգործ բանուորներուն, որք 40 հազար հոգի են այսօր, որ ըսել է՝ սովորաբար ի Վիեննա գտնուող գործաւորաց 100ին 20։ Ի Վիեննա լարեգործութիւնը գլխաւորապէս միջին կարգի հարուստներուն տրուած է։ Ազնուականք ըստ մեծի մասին գաւառները բնակեալ գտնուելով, իրենց շուրջը գտնուող թշուառներուն կ'ողորմին։ Օրինակի համար, մօտերս մեռաւ երեւելի ազնուական մը և Վիեննայի աղքատաց հազար ֆլորին միայն թողուց, մինչ հարուստ վաճառական մը 50 հազար, սեղանաւոր մը 50 հազար, հարուստ տիկին մը 100 հազար և ուրիշ հարուստ վաճառական մը 100 հազար ֆլորին կտակեցին վերջերս Վիեննայի աղքատներուն։ Ամէն հանգանակութեանց մասին ի Վիեննա այս հանգամանութիւնն կը դիտուի ընդ մէջ ազնուական պերճ գաւառն և միջին կարգի հարուստներուն, որք, առանց ցեղի և կրօնի խորութեան, հանգանակութեան ցուցակներուն գլուխը կ'երևին միշտ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը տեղեկանալով որ Բերայի եկեղեցւոյն նախորդ քահանայներէն կարգալոյծ Գարեգին անուն անձն ի Պուրսէլ կը գտնուի, ուր քահանայութեան պաշտօն կը վարէ, գրած է տեղւոյն հոգևոր վարչութեան թէ այդ անձ կարգալոյծ ըլլալով չի կրնար քահանայագործել։

Ուսումնական Խորհուրդն իւր շաբաթական նիստն ըրաւ երէկ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ ատենապետութեամբ Վսեմ. Օհան էֆէնտի Պաղտասարեանի և զրաղեցաւ կեդրոնական ու գաւառական ուսուցչաց վկայականներու խնդրով ինչպէս նաև ներկայացեալ ինչ ինչ դատաղրեանց վաւերացմամբ։

Որոշեց տումար մը հաստատել՝ արձանագրելու համար պաշտօն խնդրող դասատուներու և դասատու փնտռող անձանց անուններն, ի դիւրութիւն հասարակութեան։

Զբաղեցաւ կրթական ծրագրի և այլ դպրոցական խնդիրներով, ինչպէս նաև Սամաթիոյ թաղական խորհրդոյ և վարժարանի միջև ծագած անհամաձայնութեան ծանօթ խնդրոյն քննութեամբ։

Դատաստանական Խորհուրդն երէկ իւր շաբաթական նիստն ըրաւ ի Պարիզագրարան ընդ նախագահութեամբ Պարիարքական Դեր. Փոխանորդ Հօր և ատենապետութեամբ Նաղարէթ էֆէնտի Խաչէրեանի և զբաղեցաւ մէկ քանի ամուսնական խնդիրներով։

Կ—ՀԼ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ փետրվար 9ի երեկոյին «Թիֆլիսի Ակումբի» դահլիճի մէջ տեղի ունեցեր է պարահանդէս մը, որուն հասոյթը յատկացուած էր Կաւակասիոյ Հայոց Բարեգործական ընկերութեան նիւթական զարգացման։ Այս միւնոյն նպատակաւ ամէն տարի տեղի ունեցող սոյն երեկոյթը, ինչպէս ուրիշ տարիներ, նոյնպէս և այս տարի համախմբած էր հանդիսականաց մեծ բազմութիւն և կը փայլէր իրեն յատուկ շքեղութեամբ ու ոգևորութեամբ։ Պարահանդէսի հիւրընկալն էր Տիկին Դ. Ա. Մանթաշեան, իսկ կարգադրիչը՝ Պ. Ա. Ի. Մանթաշեան։ Զուտ հասոյթն է 2000 ռուբլի։

Պերութէն կը գրեն մեզ յունուար 20 թուականաւ։

Այս տարի Վերիտոնաբնակ հայ գաղթականներս վայելչապէս տօնեցինք 1892 թուականը, շնորհիւ նորահաստատ դպրոցին որ ութն ամիսներէ ի վեր կը շարունակուի ընդ տեսչութեամբ Արժ. Տ. Արիստակէս վարդապետ Խաչատուրեանի։

Ամենօրեայ առթիւ հանդէս մը կատարուեցաւ դպրոցին մէջ, ուր սանունք սրտառուչ երգեր երգեցին, առաջնորդութեամբ իրենց ժրաջան դաստիարակ Պ. Կիւրեղ Խաչատեանի։ Վեհ. Սուլթանին անուան ձօնեալ երգէ մը յետոյ, որ բացաւ հանդէսը և ողջունուեցաւ ծափերով, մեր դաստիարակն աւուր պատշաճի ճառ մը խօսեցաւ որ յոյժ գնահատուեցաւ ի ներկայից։

Ապա, բարեխրատ տեսուչ Ս. Հայրը բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհափառ Սուլթանին կենաց, որ ընդունուեցաւ «կեցցէ»-ներով։

Հուսկ յետոյ, ի դիմաց տեղւոյս հայ գաղթականաց, խօսեցաւ տաճկերէն լեզուաւ Պ. Աբրահամ Զամուռեան, շնորհակալութիւն յայտնելով Դերանորոգ Տեսչին և ուսումնատենչ վարժապետին։ Հանդէսը փակեց Տեսուչ Ս. Հայրը օրացոյցներ բաշխելով բոլոր ներկայից։

ԹՈՒՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄՈՒՆՔ

Ինչպէս արդէն ծանուցած ենք, վաղը ցերեկ, Բերայի Նոր Թատրոնին մէջ թատերական ներկայացում մը պիտի տրուի օսմ. խմբին կողմէ, ի նպաստ Գուլգաբուի և միացեալ թաղից աղքատ հիւանդաց։ Ներկայացուելիք խաղերն են ՄԵՐ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ, թատերգութիւն 5 արար և ՄՕՆԻԶՄԻՆԻ զաւեշտ մէկ արարուածով, թուրքերէն լեզուաւ։

Կարգադիր մասնախումբ մը յատկապէս կ'աշխատի սոյն ներկայացումը շքեղ ու յաջող ընծայելու համար։

* * *

Այս գիշեր, Շահզատէ Պաշրի օսմ. թատրոնին մէջ, Մենակեան էֆ. ի խումբը պիտի ներկայացնէ «Կարմիր կամուրջի ոճիրը», թատերգութիւն հինգ արար, եւ «Տիկնոջ կատակերգութիւնը» զաւեշտ մէկ արար, ի նպաստ խումբին յուշարար Պ. Արտաչէսի։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱՐԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՆՆԵՐ

Առանցի Նահանգին կուսակալ անուանեցաւ Հաճի Իզզէթ էֆէնտի, նախկին կուսակալ Պասրայի։

Գաղմամունիի Նահանգին կուսակալ անուանեցաւ Ֆաիզ փաշա, նախկին կուսակալ Մուսուլի։

Կարնոյ Նահանգին Տէֆթէրտար անուանեցաւ Գուտաի էֆէնտի, Տէֆթէրտար Վանայ։

Գոսովայի Իբէք գաւառին Եագվէ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ հաղարապետ Լօմէր Լութֆի էֆէնտի։

Ագրիանուպոլսոյ Աճէապատ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Մահմուտ Նէսիմ պէյ, գայմագամ ձիաէն։

Գաղմամունիի ձիաէ գաւառակին գայմագամ անուանեցաւ Բիֆաթ պէյ, թղթակցութեանց նախորդ անօրէն Թէֆիքէի։

Ձիսրը Էրկէնէի Նախնական դատարանին նախագահ անուանեցաւ Ֆէթհի պէյ, նախկին նախագահ պատժական ճիւղի վերաքննիչ ատենին Տիարպէքիրի։

Միտիլլիի Բօյհինթ գաւառակի նախնական դատարանին նախագահ անուանեցաւ Հասիպ էֆէնտի, հարցաքննիչ դատաւորի օգնական Միտիլլիի։

Իւլայի երկրորդ ատաճան տրուեցաւ Գոսովայի Նահանգին Տէֆթէրտար Զիհնի պէյի։

Սանիյէ Միւթէսարիֆի ատաճան՝ կէմէլ յիկի գայմագամ Սայիտ պէյի։

Ափրիկեան Տրիպոլոյ հրամանատար անուանեցաւ կայս. անձնապահ զօրաբանակի սպայակոյտին նախագահ Լօմէր փաշա, որուն այս առթիւ Ֆէրիկոյթեան ատաճան տրուեցաւ։

Գնդապետութեան ատաճան տրուեցաւ Զէթինէի օսմանեան դեսպան դեր-գնդապետ Ահմէտ Ֆէվզի պէյի։

Երրորդ կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Սպարապետի Դրան առողջապահական ճիւղի անանց առողջապահական քննիչ յանձնաժողովոյ նախագահ գնդապետ Ալի Ֆաիզ պէյի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Եէմէնի նահանգին հեռագրական ու թղթատարական առաջին տնօրէն Հաճի Բեհմիլ էֆէնտիի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ մայրաքաղաքիս ֆրանսական դեսպանատան երրորդ քարտուղարին։

ԵՐԷԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը միջօրէին այդ մզկիթը գնաց հանդիսաւոր կերպիւ և ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայսրական վերադարձաւ։

Հիւրանոցին մէջ կը դասուէին սերպական դեսպանը, առաջին թարգմանը, թէհրանի ամերիկեան դեսպանը, Հանրային Պարտուց վարչական ժողովոյ նախագահը, գերմանական դեսպանատան պահակ շքանշանին ըսպայք, նոյն դեսպանատան զինուորական կցորդն ու կինը, Գալատայի գործակատն և վաճառականի չափ օտարազգի դրօսաշրջիկներ։

Ներկայից ոմանք սենեկապետ Լամն պէյի միջոցաւ արժանացան կայսերական մեծարանաց։

ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿ

Պետական Խորհուրդն որոշած է Պոլսոյ Ապահովութեան Մնտուկի դրամագլուխն աւելցնել՝ Վագֆ կալուածներն իրենց ունդ ընդունելով տակաւին տարի մը համար և այս նպատակաւ նոյն Մնտուկին մէջ կալուածոց ճիւղ մը հաստատել։

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

Բան տեղեկութեանց Հ—էֆ—ի, ձեռնհաս իշխանութիւնը ծանուցած է որոց որ անկ է տումար մը պատրաստելով մատուցանել, յորում նշանակուած ըլլան մայրաքաղաքիս ու արուարձանաց և բոլոր գաւառաց մէջ պաշտօնական արտօնութեամբ ինչպէս նաև առանց արտօնութեան կառուցեալ եկեղեցեաց ու զանազան աղօթատեղիներու քանակութիւնը։

ՍԻՄԱԿԱՆ ՊԱՏՈՒԱՆՆՆԵՐ

Սիամի կառավարութիւնը Սպ-ոյ Փէշ պատուանշանի առաջին աստիճանը նորերած է արարողապետ Միւնիր փաշայի։ Սէ-ոյ-ան Թ-ի պատուանշանի երկրորդ աստիճանը՝ Վեհ. Սուլթանի սենեկապետներէն Լամի պէյի։ Նոյն պատուանշանի առաջին աստիճանը՝ կայս. Թիկնապահ Ահմէտ Ալի փաշայի և Խորիճիէի արարողապետ Իպրահիմ պէյի։ Նոյն պատուանշանի երկրորդ աստիճանը՝ Խորիճիէի արարողապետի օգնական Դալիպ պէյի։ Սպ-ոյ Փէշ պատուանշանի երրորդ աստիճանը կայս. մասնաւոր Արկեղ թարգմանիչներէն Հագը պէյի, կայս. պալատան արարողութեանց պաշտօնեայներէն Հիլմի պէյի և կայս. Թիկնապահ դեր-գնդապետ Շեֆիզ պէյի։ Սէ-ոյ-ան Թ-ի պատուանշանի երրորդ աստիճանը Վեհ. Սուլթանի Թիմթիւնճի Պաշը-Ալի պէյի և կայս. մասնաւոր Արկեղ թարգմանիչներէն Շեֆիզ պէյի, Սպ-ոյ-ի Փէշ պատուանշանի չորրորդ աստիճանը՝ կայս. Թ-ոյ-ն շղթանաւոր հրամանատար Մէհմէտ պէյի և նոյն շղթանաւոր բը-ժիշկ Մանօլ պէյի։ Սէ-ոյ-ան Թ-ի պատուանշանի չորրորդ աստիճանը՝ նոյն շղթանաւոր երկրորդ նաւապետ Հագը էֆէնտիի, շղթամակոյկի նաւապետ Թեվֆիզ էֆէնտիի և կայս. պալատան յինապետներէն Ահմէտ էֆէնտիի։ Նոյն պատուանշանի հինգերորդ աստիճանը կայս. պալատան յինապետներէն Մուսթաֆա, Մէհմէտ ու Մահմուտ էֆէնտիներու։

ԱՌԵՒՏՏԱԿԱՆ ՍԵՆԵԱԿ

1891—93 տարեշրջանին համար նոր անդամներ ընտրելու նպատակաւ Առևտրական Սենեկի անդամք նախընթաց օր դումարուեցան Նաֆիյէի պաշտօնատան մէջ, ընդ նախագահութեամբ հանրօգուտ շինութեանց Վսեմ. նախարարին, որ բանախօսութիւն մը արտասանեց, շնորհակալութիւն յայտնելով անդամներուն՝ իրենց յարատև ջանքին և այն ծառայութեանց համար զորս Առևտրական Սենեակը կը մատուցանէ երկրին։

Ընտրուեցան՝ Տիմիդրաքի էֆէնտի եկեղեցականաց, Պ. Հաճօբուլօ, Մէհմէտ Ապու էֆէնտի, Սիւլէյման Սիւպաի էֆէնտի, Պ. Ճօն Հաճօբուլօ, Ե. Շերպէթճեան էֆէնտի, Պ. Թ. Թէօլօկօ, Պ. Ժոզէֆ Լէվի և Սենեքերիմ էֆէնտի Մանուկեան։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՆՆԵՐ

Հելլենական կառավարութիւնը Ս. Փրէզ պատուանշանին երկրորդ աստիճանը նուիրած է Երուսաղեմայ կառավարիչ Իպրահիմ փաշայի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Անգլիական դեսպանատան խորհրդական Պ. Ֆան Նախրնթաց գիշեր հացկերոյթ մը տուաւ Բլիւպ ա'Օռիանի մէջ ի պատիւ անգլիական նոր դեսպան Սըր Բլան Ֆորտի։ Ներկայ էին դեսպանատան պաշտօնեայք և այլ հրաւիրեալք, ինչպէս նաև Պ. Ռոպերթ Բէնէտի և իր կինն, որք նոյն առաւօտուն Պարսկաստանէն մայրաքաղաքս ժամանած էին։

ԱՂԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ

Անդրանիկ էֆէնտի և ընկերք ձեռնհաս իշխանութենէն մենաշնորհ խնդրած էին մայրաքաղաքիս մէջ գործարան մը հաստատել ինչ ինչ պայմաններով եւրոպական բարակ աղ պատրաստելու համար։ Այս խնդիր Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ յատուկ տեղեկագրով մը մատուցուած էր Բ. Դրան։

Մայրաքաղաքիս աղի վաճառականք զերբատգրով մը յայտնած էին որ, եթէ այդ մենաշնորհ տրուի, իրենց առևտուրը մեծապէս պիտի վնասուի և թէ իրենք ևս կարող են գործարան մը հաստատելով այդ տեսակ աղ պատրաստել։ Արդ, ձեռնհաս իշխանութիւնը, այդ զերբատգիրը նկատողութեան առնլով որոշած է թէ մենաշնորհով ու պայմաններով գործարան հաստատել ու աղ պատրաստելը օրինաց հակառակ է և հետևաբար անյարմար։ ուստի զերբատգիրն աղատ է աղ պատրաստել առանց մենաշնորհի և պայմանի։ Այս որոշում տեղեկագրով մը մատուցուած է Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։

ՊԱՀՈՒԱՆ ՄՆՏՈՒԿ

Ոստիկանութեան Նախարար Վսեմ. Նազըմ պէյ խնամելով որ ի Ղալաթիա, Բեմէր-Ալթը, Պիւլպիւլ փողոցը լէհացի հրեայներու բնակած տան մը մէջ ծանրագին նիւթերով լի մնտուկ մը կը գտնուի, որ գողութեան արդիւնք ըլլալ կը կարծուի, հրաման ըրած էր Բերայի ոստիկանութեան՝ պէտք եղածն ի գործ դնել։ Բան այդ հրամանի, Ղալաթիոյ ոստիկանութեան գործիսէր Խայրի պէյ, ոստիկանական գաղտնի գործակալի մը հետ, խուզարկութիւն մը կատարած է յիշեալ տան մէջ և գրաւած է մնտուկը—որուն պարունակութիւնն սառուցէ եղք—ոսկիէ և արծաթէ նիւթեր և դրամ—դրոշմեր է դայն։ Այժմ քննութիւն բացուած է։

ՄԵՐ ԱՌՕՐԵԱՑ ՀԱՅՐ

«Պէյքըր, Հայրն և Որդի» ընկերութիւնը որ ջաղացք կը բանեցուցնէ Յայվան-Սէրայ, նամակ մը ուղղած է առ Լ. Հէրզը յորում կրսէ.

«Մինչերկրականի նաւահանգիստներէն ասա բերուած ալիւրներէ մէկ քանին վրայ փորձեր կատարեցինք, եւ մենք ալ Պ. Աբերիի պէս՝ անոնցմէ մէկ քանին մէջ գտանք «զանազան բուսային նիւթեր» և ուրիշներու մէջ «աւրուած նիւթեր, առաւել կամ նուազ տարբերադրուած, թթմուհամ և անհաճոյ հոտով»։ Ալիւրի այս նմոյշներով հայ ալ պատրաստել տուինք, և ամենեւին չի զարմացանք կայս. բժշկական ընկերութեան մէջ Տոքթ. Զավիշիանոյի հանած հետեւութեան վրայ թէ աղեաց և ստամքի խանգարումները մեծաւ մասամբ այդ պատճառաւ առաջ կուգան։ Այս հացերէ մէկ քանին յատկապէս պահուեցան, ամբողջ շաբաթ մը ամեն օր կշռուեցան և յետոյ երկու մասի բաժնելով քննուեցան գոյնն ու չորութիւնը հասկցուելու համար։

«Այս հացին մէկ նմոյշը, որ շինուած էր խալական նաւահանգիստէ մը բերուած ալիւրով, եփուելէն ետքին օր եաքը կորուելով, տեսնուեցաւ որ միջուկը փոխանակ չոր ըլլալու, բորբոքին հում մնացած էր, թէպետեւ կեղեւը կը ցոյներ թէ պէտք եղած կերպով եփուած է հացը։ Հետեւապէս այս ալիւրը մարքու սննդեան անյարմար դատուեցաւ։

«Ընդունելով ձեզ հետ թէ խարդախեալ ալիւրը պէտք է գրաւուի, կը համարձակինք ձեր թերթին միջոցաւ, իշխանութեանց ուշադրութիւն հրաւիրել, որպէս զի միջոցներ ձեռք առնուին այն վաճառականներուն դէմ որք կը ներմուծեն խարդախեալ ալիւրը։ Ասոնք են պանիարակելի և ոչ թէ խեղճ հացագործները։ առաջինները և ոչ թէ վերջիններն են արժանի պատժուելու՝ իրենց ալիւրներուն դրամամբ»։

Նամակագիրը կը յարեն թէ երեք տարի առաջ կայս. Իրատէ մէջ արգիլած էր ներմուծումն այդ ալիւրներու որք հանրային առողջութեան վնասակար դատուած էին։

ՐԼԺԻԻ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑՔ

Բան տեղեկութեանց Մ—ի—ի, օսմ. Ծխախոտի Բէժիին վարչութիւնը իր պաշտօնէից նկատմամբ յոյժ նպաստաւոր որոշում մը տուած է, սնունկի մը հատատման ծրագրով։ Ահաւասիկ այս մասին եղած կարգադրութիւններն.

1. Պաշտօնէից ամսաթոշակէն ամեն ամիս 5 առ. 100 վար պիտի դրուի։

2. Ամեն ամիս, վարչութիւնը սնունկին պիտի յանձնէ վար դրուած տակնուկին գոյացած դումարը։

3. Այս սնունկին պիտի յանձնուին նաև պաշտօնեայներէ առնուած տուգանքներն ինչպէս նաև կանոնական պայմանաժամին աւելի արձակուրդ առնող պաշտօնէից ամսաթոշակներէն վար դրուած գումարը։

Պաշտօնեայք՝ իրենց պաշտօնէն հեռանալուն պիտի ստանան իրենց վճարած դումարներն, ինչպէս նաեւ այն դումարները զորս վարչութիւնը վճարած է իրենց հաշուոյն, դրամագլուխ և տոկոս։

Նմանապէս իրաւունք պիտի ունենան իրենց պաշտօնէութեան միջոցին առնուած տուգանաց համագումարէն, ինչպէս նաև արձակուրդի պատճառաւ պաշտօնէից ամսականներէն վար դրուած գումարին բաժնի մը։

Ընդհ. տնօրէնութիւնը այս կարգադրութեան համար կանոնագիր մը պատրաստելու վրայ է։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀՐԴԵՀԸ

Այս գիշեր Սկիւտարի Տօրանճըլար թաղը հրդեհ ծագելով փայտաշէն խան մը ուսակը գտնուած ութ խանութներ այրեցան։

Ասոնցմէ մին՝ նպարավաճառի խանութ մը 80 ոսկւոյ ապահովագրեալ էր Թրանսատլանթիք ընկերութեան։

ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ ՀԱՆԴԻՍԷ Ի ՇԲՈՏՐԱ

Շքոտրայի կուսակալութիւնը նկատելով որ նահանգին իրամ ու քրիստոնեայ ժողովուրդն հարսանեկան հանդէսներու առթիւ իրարու հետ մրցելու նպատակաւ իրենց կարողութենէն վեր ծախքեր կ'ընեն և երբեմն իսկ իրենց ապրուստի աղբիւրն եղող կալուածները կը վաճառեն և նկատելով որ այսպէս թշուառութեան կը մատնուին, նահանգին առաջնակարգ բնակիչները հրաւիրելով հաղորդակը է իրենց այդ կարգի չափազանց ծախքերուն թէ՝ անհատներու եւ թէ երկրին՝ ամուսնադիտական տեսակէտով ունեցած վնասակար հետեւանքները։ Այս վերջինիս բացատրակապէս ընդուներ և յանձն առեր են ծախքերն ժողովրդեան կարողութեան համեմատ ընել, հարսանիքներն եռբեք օր կատարել և յուշարկաւորութեանց համար սովորութիւն եղած կարգ մը ծախքերէ և այլնէ ետ կենալ։

Կուսակալութիւնը հաղորդած է զայս Ներքին գործոց Նախարարութեան՝ յարելով վերադարձն թէ այդ կարգադրութեան համար, բոլոր ժողովուրդն՝ թէ՝ խաղ եւ թէ քրիստոնեայ՝ բարեմաղթութիւններ ըրած են վասն կենաց Վեհ. Սուլթանին։

Հարսանեկան հանդէսներու առթիւ եղած արտասովոր ծախուց գլխաւորն է «Պողչալը» կոչուած նուէրը, որը հարը չատ մը գոյքերով պարի դրկել փեսին ազգականաց ու բարեկամաց, հրաւիրելոց ի պատիւ սեղանին համար քառասուն տեսակ կերակուր պատրաստել, հարսանեկան հանդէսին յետոյ հարսին մօրն ու ազգականաց կողմէ եղած նուէրներն ու «թաս» կոչուած անուշեղէններն և փեսաներու կողմէ հարսերուն իբրեւ նուէր ղրկուած խել մը աւելորդ զգեստներ։

ԾՈՎԱՀԷՆՈՒԹԻՒՆ

Քարաբէն կը գրեն «Մոնիդէօ»ի թէ փետր. 17ի գիշերը տասներկու հոգիէ բաղկացեալ զինեալ ծովահաններու խումբ մը Խորէմիսի մօտ Եուտնու կղզին եկեր է։

Ոստիկան-գինուորաց կողմէ հարձակուելով, ծովահէնք յանգգներ են զէմ դնելու։ Ոստիկանապետ Մուսթաֆա էֆէնտի գնդակով զարնուելով մեռեր է։ Ծովահէններէն ալ Նիքոլա Մալլի անուն մէկը սպաննուեր է։ Վերջապէս աւազակները խոյս տուեր են մակոյկի մը մէջ նետուելով։

Սպանեալ Մալլի աներձագն, որ սոյն մակոյկին տէրն էր, ինչպէս նաեւ անոր քոյրը և Մերսինա անուն տարփուհին և այլ անձինք ձերբակալուեր են՝ իբր մեղակից ծովահէններուն և զրկուեր են ի Եուտնա։

Անցեալ չորեքշաբթի գիշեր Սկիւտէն Սելամիկ եկող երկաթուղւոյ կառապարքին տակ անծանօթ մարդ մը մնալով, բիչ յետոյ մեռեր է։

—Եէմէնի կուսակալութիւնը փետրվար 19 թուականաւ հեռագրած է Ներքին գործոց նախարարութեան թէ Սանաայ ու չորքակայից մէջ ինքնուրոյն երեան եղած է։

— Կայս. հրամանի մը համաձայն, արքունի նաւարանին մէջ հրդեհի նոր ձեւ ջրհաններ չինուելու վրայ են որք մայրաքաղաքիս ու արուարձանաց ոստիկանական պահականոցներու մէջ պիտի դնուին։ Այս ջրհաններ խիստ թեթև են և երկու մարդ բաւական է զայնս գործածելու։

— Քաղաքապետութեան պաշտօնատան մէջ յառաջիկայ մարտ 1էն սկսեալ բարենորոգումներ ի գործ պիտի դրուին։

—«Սապահ» կ'իմանայ թէ անցեալ շաբաթ մէկ քանի աւազակներ յարձակեր են երկու վաճառականներու վրայ, որք Գրուպայնէն Պիլէճիկ կ'երթային։ Աւազակներն սասնց դրամն և այլ գոյքերը կողոպտելով փախեր են։ Վաճառականները փոխադրող կառապանն իրրեւ աւազակաց համախոհ ձերբակալուեր է և աւազակները ձերբակալելու համար ոստիկան-գինուորը զրկուած են ամեն կողմ։

—«Սատէթ» կ'իմանայ թէ Գասթամունիի Նահանգին Զօնգուլտաք անուն տեղն առանց կայս. կառավարութենէն արտօնութիւն ոտայուելու յուշաց եկեղեցի մը կառուցուած ըլլալով, առ այս հարկ եղածն ի գործ դրուելու համար բանակցութիւնք կը կատարուին Պետական Մեր հրդոյ և Դատական Նախարարութեան միջև։

—Երէկ, 4-5 տարեկան մուրացիկ աղջիկ մը Թրանուէյի կառքի մը տակ մնալով ի Բերա, Կալաթա-Սէրայի մօտ, ծանր կերպով վիրաւորուեր է

ԱՆԻԾԵԱԼԸ

Եղիա Եփրեմի Տէվիրճիպաշեան՝ ԱՆԻԾԵԱԼԸ մեծախօսութեան ճեղինակին ուղղած է հետեւեալ նամակը, զոր կը հրատարակենք իր զրական հատուած մը այդ զրական նոր երկին վերաբերեալ.

Սիրելիդ իմ Մալէզեան,

Դիւցազնդ անուն չունի՝, որպէս քաղաքային կենաց այնքա՛ն դիւցազուններն այդ անուանք իրենց տապանաքարին իսկ վրայ չեն կարդացուիր, այլ որոց կեանքն ապաքէն նիւթ պիտի մատակարարէր Շեքսպիրեան եղերաթատրի մը կամ Պայրընեան իմիք քերթուածի։ Ապրած է այն, քերթուածդդ դիւցազնն, որպէս կամէ՝ կեայ ե՛ւ եւ։ ընկերային դասակարգութեան բարձրագոյն աստիճանին վրայ ծնիլ կամ մինչեւ այդ աստիճանն հասնիլ, և անտի գլորի՛լ ապա ի խորս անդնդոց թշուառութեան ու ցաւոց։ Ո՜հ, քանի՞ տարակարի է իմ այս կեանքս։ Դպրոցէն ասուն, տունէն գպրատուն կամ մերթ խմբագրատուն, դպրոցէն Մօտա կամ ի Բերա, ուղիղ միշտ նոյն։ ու տեսարաններն ի Մօտա կամ գէմքերն ի Բերա՝ պարբերաբար անոնք ալ միեւնոյն։ Ո՜հ, ձանձրացայ ես այս կեանքէն։ ...

Երբեմն, երբ Մօտայի ծայրէն առագաստ մը նշմարեմ, կը խորհիմ ծովուն, հեռաւո՛ր ծովուն սլարալի կամ սոսկալի անակնկալներուն, ծովակեցիկ կենաց ա՛յլապէս մերձող արկածներուն ու եղերախաղերուն։ Կը խորհիմ հերթական փայլակնաւոր ափոթորկին հետ հեշտագին եւ ակատաղնալ ագորման —վտանգին աւելեւ դիւցազնի կամ ձանձրախաւորի պղզաստեայ պաղարիւնութեան, որու դէմ զայրացաստյ կոհակք համաչափ կամ չափակորոյս՝ կը նետեն արիւնածարբ՛ իրենց ձիւնասպիտակ փրփուրներն։ —Նաւուն զեկին խորտակման, առագաստին փեռեկման, կայմին կործանման, ուր ուրեմն տախտակամածին ճգնաչարչար քայքայման՝ ի պատկերի հոգեկեցոյց տարերց քայքայման անձինն չէնքին։—և ա՜հա՝ ծովասպառակք, ոյք ի տեսել լաստին՝ որու վրայ կամ որու հետ կը տապանի նաւաբեկեալն՝ երեւակայութեամբ բնազդաբար կը վերակազմեն բովանդակ նաւն և պ...պ՝ բիշին՝ երեւակայածին այն առագաստանաւուն՝ առջեւ կը խայտան ցնծագին։ ապա իրականութեան զգացումն նաւուն կորստեան ցաւով կը համակէ հէնն։ եւ՛... վերսին ցնծութիւն, ծակի զծափի նաւաբեկելոց ընդունելութիւն, խոստո՛ւմ անոնց՝ հեշտութեան ու հարստութեան, ծովուց ու ծովափանց տիրապետութեան ...։ Ի Մօտա, յաճախ այսպէս՝ կը խորհիմ նաւազի կենաց։ կը փորձուիմ երթալ գտնել Պէյտոն, ծովամարտին անվեհեր, որ թիակին ներքեւ պարել կուտայ ծովը, որ առագաստին մէջ կ'օրօրէ՝ մրրիկն։ երթալ երեսանկեալ աղաչել վեհ նաւազն, որ ինձ փոխ տայ մոգական իր մակոյկն, որ ինձ ընկերանայ ծովերուն ծայրն ամայի։ եւ ննջենք երբ ննջէ ծովը, և յառնենք երբ մռնչէ ովկէանն եւ արշաւասո՛յր անդնդոց վրայ ընթանայ անսանձ ամբոխ ...։

Կենաց այս տեսլականն յետոյ, քո՛ւ դիւցազնդ կեանքն, ի՛մն Վահան, է՞ր իմ տեսլականն։ Ոսկոյ հանք ունենա՞լ, վաճառուն բաշխել գիւղական՝ իրը մանրապատկութիւն արեգական կամ լուսնոյ՝ դեղին կլոր ոսկիներդ, յաւէ՞տ առաջի ա՜յնչ ունելով թշուառութեան հեռապատկերն՝ որ յարաժամ կ'ընդլայնի, որ եւս քան զեւս սրոշ կ'երեւի։ Եւ չօչափե՞լ հաւատիդ սպառումն։ ապարանքդ վաճառե՞լ, ու կամ կարասիքդ՝ ամենէն թանկագին փայտն ու կուճէն ու կերպասէն կազմուած։ ի վաճառ հանել կառքերդ բաց ու փակ, արեւի կառքդ և անձրեւի, տիկնոջդ ընկերութեամբ նստելու կառքդ համարձակ օրքան ամօթլեած ճակատով ամենատիպ, ու խորհրդաւոր ամօթաՀար երեւոյթով կառքդ՝ ուր հոմանոՀեւոյդ հետ գնայիր գո՞ւ չգիտեմ ո՞ւր, ու ձիերդ մանր մանր ակնկիներով ագնուական՝ և լայն ու երկայն ծփական քաջակարուստ գիսակով ալիկան։ վաճառել՝ այս ամենն, նոյն իսկ մարդ մարգարտեայ մանեակն՝ որ տուեալ առ քեզ ի յիշատակ, ու նշանածի մատանիդ փորագիր անուամբ տեղչանոյշիդ՝ ստուգածահաւատարքեզ երբեմն պաշտելի։ Ծախել ամէն բան, այո՛, ու բերանդ բանալ հոլո՛էն։ գործ ուզել անո՛նցմէ, որոնք ՀՀՀ ՀՀՀՀՀՀ էին, եւ մերժուիլ՝ ի սկզբան քաջաքավարութեամբ յետոյ հեգնութեամբ, հուսկ ապա կոպտութեամբ։ Արքանա՛լ, անձնասպանութիւն մտաբերել։ տկարանալ, քաղցնցիդ իրարու վրայ բերել, գլուխդ մինչեւ կէս մէջքդ խոնարհել, գեռնէն ԲԷԳՆԱՀ ընել, յուսալով որ գրասեղ գործ մը գէթ հուսկ ուրեմն պիտի հանին յանձնել քեզ։ Ցուսա՜ռ ըլլա, այլ չը յուսահատիլ։ երես պինդցուցեալ, ի՞նչ կ'ըսեմ՝ երեսիդ մորթն անընդոստ պատել, ո և է կերպով զբաղում մը հայթայթել,—հացդ բերով, չո՞ր հացագին մը բերով զաղում բանորի։ Ու հացիւ քիչ մը փորդ կշտացուցած, զգայարանքներդ յագեցնել ուզե՛լ, կամ բազձալ ընտանեկան երջանկութեան, եւ աղքատիկ աղբոր աղջիկան մը հետ պսակուիլ։ Կինդ սիրելու համար չը սպասել՝ Վիքտօր Իւկօի Դ...պ...պ...ին նման՝ որ բանտարկուիս ու բանտէն արձակուիս, և սիրուի՛լ կնոջմէդ—եզակա՛ն բաղդ—նոյն իսկ աղքատութեան մէջ։ Այլ և հաւատալ մերթ խղճմտանքդ, որ իր զարթման ահաւոր վայրկեաններուն մէջ կը վերակոչէ հեւտանոյութեանդ ամգոյն զուարճութիւնքդ՝ ոչ կամ կը խաղաղեն երջանկութեանդ ուրուականն։ արիւնախանձ անյագ խաղաղ՝ ամ, որ ազնկիզիկ ճիչեր կը խլէ յերիկամանդ։ Եւ կինդ, որ՝ ընդոստ զարթուցեալ՝ կը հարցնէ քեզ ահարեկ անձկալից արտասուագին, որպէս Եաղսապա կը հարցնէր Սիսարթաքին։ «Ի՞նչ ունիս...»։ Եւ զառանցանդ մէջ պատասխանի տալ առ կողակիցդ։ «Թշնամինե՛րն երջանկու թեանս ...ահա՜ ամ՛ր՝ ...ա՛յդ աղջիկանք են՝ այդ անմեղութիւնը թշնամանեցի՝ ...։» Փոխիք համակ, հիւանդ ճիրանք, գիս կը գիշատեն հեշտութեանս գիշերներն, անոնք որ լուսեղէն թեւոց վրայէն կը սահին՝ մերը հոսելով ու վարդ սփռելով ծոցս, հաբբայրներու մերն, այտերու վարդն։ հիմայ ժանիք համակ, հիմայ ճիւաղներու ճիրանք, կը խածանեն ...։ կը խոսիմ՝ ...ազատեցէ՛ք զիս ...։» Եւ կինն՝ սիրահամակ, կինն՝ հրեշտակ, գեղոյ տիպար եւ անբծութեան, իր զուարար չունչով ու կազդուրիչ բանիքը ու մեգահալած ճառագայթիքն աչաց՝ փարատէ՛ր կինս մղձաւանջն ու թմրեցնէր խղճիս խայթն։ Եւ ծակէ՛ր արշալիրքներու թանձրութիւնն եւ ի լոյս զար գեղապայծառ՝ մանկիկ մը՝ մանրանկար մօրն, որ մօրն տունքէն կախուէր, որպէս ես իր ծպտէն։ Եւ Տէրն երկնից՝ որ ինձ որդեակ մը կը պարգեւէր, տեղ՝ ինէ կարգէ՛ր, հայս ձեռքէս խլէ՛ր։ Եւ կինս, զիս ապրեցնելու համար ու պինքն ու զուարճ, հաւանութիւնս հայցէր՝ իր ծիծն անձնօթ մանկան մ'ընծայելու համար, մեծատան մը ընծայելու համար իր ծառայութիւնն։ Հաւանութիւնս տալ կինոջս՝ երախտագիտութեան ամենահած արցունքի մը փոխարէն, իր ու մանկանս ու իմ հացագնոյն փոխարէն՝ այն գժոխային տանջանաց՝ որոց պիտի մատնէր զիս նախանձն։ Ամեն առաւօտ արթննալի ազազակելո՞ւ։ Frailty, thy name is woman! Եւ իսկոյն շրթանցս վրայ պլպեղ ցանէի, քանզի հաւատացած եմ Սիգայի՝ Բամյանայի անտագիւտ այն դիւցազնուհւոյն գոյութեան, քանզի պիտի հաւատայի՝ կնոջս անայլայլ առաքինութեան։

Այսպիսի՛ կեանք մ'ապրիլ կ'երազէի, սիրելի՛դ իմ բանաստեղծ։ Նմանօրինակ կեանք մը կը նկարագրես եւ գո՛ւ քերթուածդդ մէջ։ Տ...բ...ղդ տարօրինակ կենաց մէջ կան մանաւանդ, զորս գեր ի վեր կը գտնեմ երեւակայութենէս։ որքա՜ն հզօր երեւակայութեամբ՝ օժտեալ ես։ Խորին, տարօրէն ու միամիտ։ արդի գրականութեան ընդհանուր նկարագիրն ըլլա՞լ կը ձգտի տն.ն երեք տարատեա տարերց միաչումն։ Աբէ՛ գրողն անխուսափելի կերպիւ կը կրէ այդ երեք հոկայ հեղինակաց ազդեցութիւնն—Շէքսպիր, Էմիլա Բօ, Բէռօ։ Դարուս արժանի ամէն մտանեղդրի մէջ խորհող մը, գիւտհար մը, տղայ մը կայ անվրէպ։ Ճակատագրական է ասի։ Եւ ես ձեր տեղն ըլլայի, փոխանակ Տ...բ...ղդի՝ քերթուածդդ անունն Ա՛ՆԻԾԵԱԼ (1) կը դնէի։

Այդ անունէն չէ՛ որ պիտի խրտչին ընթերցողներդ։ հին անուն մ'է անիծեալն, որ անշուշտ աւելի ներոյժ նշանակութիւն մը ստացած է դարուս մէջ յորում մարդն ա՛յլապէս կը տառապի քան նախնի դարուց մարդն։ ... Ընթերցողք ընդհանրապէս ոչէդ միայն պիտի խրտչին, որ ուրեք ուրեք բնախօսնկարիչ-քերթողի մը անն է։ Գրիչ աւելի քան թուիչ։ Պայրընն այսպիսի նիւթոց մէջ անհամեմատ կերպիւ աւելի փայլ ունի՝ քանզի բանաստեղծ է միայն Պայրընն, մի միայն բանաստեղծ, ու միակ թերեւս բանաստեղծն իններեւ տասներորդ դարուն։ Արտասուաց անհուն կայլակ մը, որոյ փայլն կը կրկնուի ...գիւտոյ գաւաթին արիւնարբեալ՝ զայրագ փայլով։ այս է Տ...բ...ղդի հեղինակին բանաստեղծութիւնն։

Ընթերցողայ թիւն նկատողութեան մի՛ առնուր բնաւ քերթուածդդ հրատարակութեան համար։ քերթուածդդ յորում, ա՛ռ, ոչդ՝ քերթող մը կը յայտնուիս,—որպէս արդէն առաջին երկիդ քանի մը հատուածոց մէջ։

Շնորհակալութիւն հաճոյքին համար զոր ինձ առիթեցիր, յընթերցումն ինձ տալով Տ...բ...ղդ ձեռագիր։

Ձեռքդ կը սեղմեմ ջերմագին
Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵՆՆ

Գասրքեոյ, 30 Յունուար 1892

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԿՕԹԻ ԵՒ ՄԱՍԸՆԷԻ «ՎԷՐԹԷՐ»Ը

Ա.

Ի հնումն՝ անձնասպանութիւնն ընկերութեան բարձրագոյն դասակարգի պատկանող անձանց մի մենաշնորհ կրնար կարծուիլ։ Սաւուղ Մի՛հրդատ, Կլէոպատրա, եւն կրնային անձնասպան լինել, եւ պատմագիրք կը յիշատակէին սոյն դէպքերը։ Բայց սոսրին դասակարգի պատկանող անձինք չէին խորհեր լքանել իրենց եղկելի կեանքը։ կը տառապէին սակայն մշանջենաւոր կերպով՝ առանց որ եւ է բարեյաջող ելքի ակնկալութեան, մինչեւ այն օրն յորում Քրիստոս ազատեց վշտակիր մարդկութիւնը։

Բայց արդ՝ ժողովրդոց կենցաղավարութեան պայմանները բոլորովին փոխուած են։ Անձնասպանութիւնը կորուստ է իւրաքանչիւր քաղաքացիոյ համար։ Ամենուն սոսրնագոյն ասպիճաններուն վրայ։ Այժմ, ամէն ոք, ազնուական, մեծատուն, աղքատ, կարող է կեանքէն զրկել ինքզինք, կատարել զայս գողութիւն յափրշէն։—Թէպէտ այս վերջին խորհուրդը բաւէ զարհուրեցուցանել հաւատացեալի մը միտքը։ իսկ ազատասիրը կարծէ թէ կը շինէ ինչ որ իրեն սաղցուածքն է, և թէ ոչ ոք իրաւունք ունի միջամտելու այս նիւթական կործանման, կամ լաւ եւս ասել յեղաշրջման գործոյն մէջ։

Մարդկային ընկերութեան դասակարգերու այս հարթութեան պատճառը, որպէս ամենուն ծանօթ է, պէտք է տեսնել բարոյական եւ ուսումնական դաստիարակութեան մէջ որ, օր ըստ օրվ տարածուելով՝ յառաջ կը բերէ այն ընդհանուր հաւասարութիւնը մասնաւորական կարողութեանց, սրտի զգացմանց անձնական արժանապատուութեան, եւն։ Բայց երանի՜ այն ազգաց յորս այս բարեմասնութիւնք կը բաշխուին բանականապէս։ յօգուտ անհատներու եւ հասարակաց։ Զի, հակառակ պարագայի մէջ, նոքա կը վնասեն մանաւանդ այն մտաց՝ որ արդէն հիւանդ են ի բնէ, եւ որք կարօտ են վերկաւոր ուղղութեան։

Այս պատճառաւ է որ ուսումնական դաստիարակութիւնը յաճախ կ'արտադրէ այնպիսի հետեւանքներ յորս յանգելու չէր։ Այն բազմաթիւ մահաբեր արդեանց մէջ է նաեւ անձնասպանութիւնը, որոց չկայ որ եւ է չքմեղ։

Երիտասարդ լօրտ մը կը ճանճրանայ կեանքէն, «բլա՜ն ունի։ սպառեր է ամէն վայելք, զոր հարստութիւնը կարող է հայթայթել։ այլ եւս անօգուտ է իրեն ապասել ասանօր որ ազէաք և ստառապանք դիւրէն իրենց անջնելի նշանները ճակատին վրայ։ պէտք չէ սպասել որ անդարմանելի ծերութիւնը ծանակելի էակ մը կացուցանէ զինքը։ Եւ առաւօտ մը մեռած կը գտնեն զինքը՝ նորափթիթ հասակի մէջ, որպէս կ'ըսեն քերթողք։

Աղքատ մի երիտասարդ, որ նոր երեր է վարտարան՝ կը սնուի խորհրդածութեանց անդունդի մէջ, խորհրդոյզ լոկ կ'ապրի։ Կը զարհուրի ապագայէն։ միթէ կարելի՞ է իրեն յայթական հանդիսանալ կենսապայքարին մէջ, որոյ լայնատարած ասպարէզը կը պարզուի իւր առջեւ՝ սպառնալից։ Ինչո՞ւ իւր ընդունած բարձրագիտ իմաստից համեմատ չվայելէ այժմէն ի բերիրանս աշխարհի, հանգոյն նոցա որք մի եւ նոյն դաստիարակութիւնը ընդուներ են եւ որք՝ իրենց ծնունդէն ասելի՝ չեն ընծայեր այլ առաւելութիւն կամ արժանիք։ Ո՞չ։ այս՝ բաղդի յայտնի անիրաւութիւն է։ պէտք է մահաբար բարոքել նորա դէմ։ Օր մը, մեր ուսումնասիրուն ալ մեռած կը գտնուի՝ նուազ կամ առաւել բանասէրներուն կերպով, զի անձնասպանութիւնն ալ ունի առ ոմանս՝ իւր հպատանքը։

Ընտանեաց մի հայր, որ սնանկացեր է, ոճրագործ մը, անանկիկ տառապանց զոհ եղած դժբախտ մը, եւն։ անձնասպան կը լինին՝ կարծելով թէ անդ է գերագոյն դարման ամենայն աղէտից։

Եթէ բանական եւ առողջ խնամից վրայ հիմնեալ դաստիարակութիւն առած լինէին,

Լօրտ պահ մը չէր խորհեր վերջ տալ իւր կենաց։ Քանի կենաց մի կողմը,—հեշտալի կողմը,—միայն տեսած լինելով, եռանդեւամբ կը սկսէր կատարել պարտքերը զոր մարդ ունի առ Աստուած, առ ընտանիս, առ ազգն, առ կառավարութիւն։ Ինչո՞ւ չէանար Բիլ մը, Բալակրսթօն մը, Բաքվնտիլ մը լինել՝ յօգուտ իւր երկրին։

Ուսումնասիրութիւնը չէր խորհեր խոյս տալ աշխարհէ։ գործնական կենաց մէջ կը խնդրէր յաղուրդ իւր հոգւոյ ծարաւին, կը վասնակէր, կը ճգնէր, կը մարանչէր, երբեմն կը յաղթուէր, բայց հուսկ ուրեմն յաղթող կը հանդիսանար։ կը լինէր պատուաւոր ամուսին, հայր եւ օրինաւոր քաղաքացի։

Անանկացեալը չէր վհատեր բաղդի կատակէն։ աւելի եռանդեամբ կ'աշխատէր իւր ընտանեաց սիրոյն համար, զոր իւր անձնասպանութիւնը կրնար աւելի տառապեցուցնել։

Ոճրագործը կը զղջար, թէպէտեւ պատժուէր ըստ մարդկային օրինաց։ կարելի էր իրեն մաքրել իւր ապականեալ անունը՝ անտգիւտ վարքով։

Աւելցուցնենք այն, գոհունակութիւնը որ մարդ կը զգայ պարտաւորութիւն մը, բարի մի գործ կատարելէն յետոյ, այն՝ ըստ ինքեան՝ ունի վարձատրութիւն և կը յաղթէ անձնասպանութեան։

Անձնասպանութիւնը տեսակ մը վատութեան գրօշմը կը կրէ։ անձնասպան կը լինին ընդհանրապէս նոքա որ ծանր մի պատասխանատուութենէ կը խնդրեն խուսափել և կամ տառապանց դիմանալէն կը զարհուրին և կամ քաջութեան գործը չեն ուզեր ստանձնել։ Եւ սակայն պէտք է ասլրիլ։ բայց այս՝ կարելի է այն բարոյական արիութեամբ, պարտուց այն կատարեալ գիտակցութեամբ յորս պէտք է դաստիարակել հակակիռները և ուղղել նոցա միտքը աւելի դէպի գործնական քան թէ հայեցողական կեանքը։

Բայց, պիտի պատասխանէ ցաստամբ անհաւատն, ասի անիրաւ դատապարտութիւն է մարդկան, որ կամայ յաշխարհ եկած չէ, կամայ ստանձնած չէ բազմադիմի եւ տաժանելի պարտականութիւններ։

Այս տեսակէտով, այսինքն լոկ նիւթական տեսակէտով, իրաւունք ունին վշտակիր և վատակաբեկ մարդիկ այսպէս խորհելու։ Զի, աստանօր, մեր իւրաքանչիւր քայլափոխին նորանոր տառապանց կը հանդիպինք։ Վայելք,—որ միշտ պզտոր են,—ի քիթել ական կ'անհետանան՝ թողլով բազմաթոյ ցաւեր։ Մեր մարմնոյն, որ քանի դարեր անցնին, անկարող կը լինի մեր ստեղծած տառապանքն աւելի վատակոց տակալու։ կը հիծի, կը մաշի, նայն իսկ զրկեալ ի վայելից, մանաւանդ կենցաղավարութեամբ իսկ։ մեր ամէն օրինաւոր իղձերուն դիմաց կը թունաւորուի կամ չեն կատարուիր, միով բանիւ՝ զոր որ դառնանք, արտասուք եւ յուսահատութիւն կը սպասէ մեզ։ և երբ հարիւր թէ ապրեր ենք, կամ կը յուսանք շունչ առնուլ և վայելել, եթէ կարելի է, մեր աշխատանաց պտուղը, ահա անագորոյն մահը կը հանի ու կը մարենք՝ իւրաքանչիւրս հատ կանթեղի նման։

Ցայտնի է ուրեմն որ, եթէ լոկ անասնական չունչ ունենայինք,—որպէս կը հաստատեն նիւթապաշտք,—չէր արժէր որ ծնանէինք։ Բայց, մեր հոգւոյ կարողութեանց յոյս ա՜ն վանմ, և յաճախ անգործադրելի իղձերը խորհրդոյ անկապար տարածութիւնն ըստ բաւականի կը յայտնեն, կարծեմ, սկեպտիկեան տեսարք որ աշխարհ կոչուած ապատանոցին համար սահմանուած չենք և թէ անցողական վիճակի մէջ կը գտնուինք։ Ուստի, պէտք է դիմենք միշտ առ այն որ բարձր է, վեհ է գեղեցիկ է բարի է։ Մինչ անձնասպանութիւնը անարդ գործ մ'է եւ հետեւաբար անարժան մեր հոգւոյ արժանապատուութեան ու դատապարտելի մի ելք։

Նիւթապաշտն ալ անձնասպան պէտք չէ լինի։ զի, քանի որ, ըստ իրեն վարդապետութեան, կեանքը չունի չարութենակութիւն յետ մահուան մեր մարմնոյ, պէտք է քանայ ապրիլ կարելի եղածին չափ շատ եւ բերկրալի կերպով։

Բ.

Այն լուրը թէ Մասընէի նոր նուագախումբը, Վէրթեր, պիտի ներկայացուէր առաջին անգամ ի Վիէննա, ներշնչեր էր յիս վերոյիշեալ խորհրդածութիւնները։ Կը գարմանայի Լը Բոռ ոը Լանտրէ (1) հեղինակը ո՛րպէս ընտրեր նիւթ իւր երաժշտութեան զՎերթեր։ Այս վէպն ըստ ինքեան ցանգ է և թատերական հրապուրիչ հանգամանքներէ զուրկ։ Ցեռոյ իմացայ որ թատերգութեան հեղինակները ինչ ինչ փոփոխութիւններ ըրեր են հոչակաւոր երաժշտագետին հանճարոյն պահանջմանց համեմատ, որպէս ի սորուս բացատրուած է։

Իսկ կէօթէի երիտասարդութեան անառողջ վէպն գալով, չեմ ուզեր երկարօրէն խօսիլ սորա վրայ։ Այսչափ միայն գիտաւորութիւն է ըսել թէ Վերթեր կէօթէի հանճարին արժանի երկասրութիւն համարուած չէ եւ անմահական քերթուած լինելէ հեռու է։ Դարուց ի դարս կ'ապրին և անարատ կը հանին ազգաց սերնդեան այն երկասրութիւնք ուր մարդկութիւնը, ամէն ժամանակ, կը տեսնէ իւր ճշգրտ պատկերը։ Վերթեր այս բարեմասնութիւնը չկրեր։ միայն իւր դարին դէմ բողոք մ'է։

Վերթերը, իւր հեղինակին կենաց մի հանգամանքի պատմութիւն է, այս տարբերութեամբ որ քերթողը կը մեռցուցէ իւր անձնաւորութիւնը՝ բայց ոչ իւր անձը՝ անձնասպանութիւն չնչելով հանդերձ։

Կէօթէ քսան տարեկան չկար։ Ան գործ եւ արդէն տարտկացեալ երիտասարդ մ'էր։ 1770 ին, Վայցլար քաղաքին շրջակայքը ներկայ կը գտնուի գեղջկական պարահանդէսի մը, ուր բարեկամները հրաւիրեր էին զինքը։ Հոն կը հանդիպի մանկամարդ եւ զուարթամիտ մի աղջկան, որոյ անունն է Շարլօթ։ Կէօթէ ի կոն կը սիրէ զնա և կը պարի նորա հետ։ Երկու օրէն յետոյ կ'երթայ Շարլօթի տունը։ Կ'իմանայ յայնժամ թէ սա խօսեցեալ է պատուական մի երիտասարդի, Քէսթների։ Սորա հետ կը բարեկամանայ, բայց մանաւանդ Շարլօթի հետ։ Ամիսներ կ'անցնին։ Կէօթէ կը ցաւախէ Շարլօթի տունը։ աղջկան հետ կը շարունակէ մտերմութիւն, և, օր մը, հուսկ ուրեմն կ'իմանայ թէ սիրոյ յանդերձ է առ սէր անխուսափելի։ Քէսթներ կ'ամուսնանայ։ Սակայն Կէօթէ կը շարունակէ սիրել անմօրուն Շարլօթ։ Վերջապէս միտիտ Քէսթների աչքը կը բացուի։ Քանի՞ կոյր են ամուսինք (արանց կողմը)։ Կէօթէ կը շարունակէ վարել իւր դատարկապորտ կենցաղը եւ կը զբաղի յար անառողջ սիրովը։ Ինքզինքը սիրելու համար՝ իւր պատութիւնը կը գրէ, պախարակելի զգացմունք պատմելով՝ Վերթեր վերտառութեամբ, և դիւցազնին գանկին մէջ երեւակայական արձանակի գնդակ մը զետեղելով կը մահիարուի։

Մատանը կը տպուի եւ Կէօթէ առաջին օրինակը կը զրկէ Քէսթների որ նախ ինքը կը կարդայ և, մատենագրական տեսակէտով, գոհ չլինիր, զի Կէօթէի տաղանդէն աւելի հոյակապ քերթուած մը կը սպասէ։ Եղեր։ ո՛վ մեծատութիւն, ապուշութիւն չքսկու համար։ Բրէվօ-Բարատոլ ըսեր է։ «Վերթերը կարդալէ յետոյ մարդ կարծէ թէ հոգին նուաստացեր է եւ, առ յուսահատութեան, տենչալով կը տենչայ յուսալ։»

Այս ալ ստոյգ է թէ ապա Կէօթէ իսկ դատապարտեց իւր քերթուածը։ Երբ հանդիպիր հրատարակիչը կը թախանձէին զինքը որ նոր Վերթեր մը գրէ։ «Ատուած չընէ՜, պատասխանեց, որ այլ եւս գտնուիմ մտաց այն վիճակին մէջ որ ստեղծեց զՎերթերը։»

Սակայն սոյն վէպը մեծ յաջողութիւն գտաւ ի Գերմանիա, յԱնգղիա, ի Ֆրանսա եւ այլուր, և սկզբնապատճառ եղաւ Կէօթէյի համբաւոյն, զի ամենուրեք կը գտնուին յուսահատներ որ վատութեամբ կը դիմեն Վերթերի արձանակին։

Արդ լուծենք վէպս բարոյականը։

Կէօթէ կը տեսնէ մի աղջիկ եւ կը սիրէ, լաւ։ յայտնի պախարակելի ոչինչ կայ։ Պախարակելին սա է որ Ա։ կը շարունակէ սիրել՝ իմանալն յետոյ թէ Շարլօթ խօսեցեալ է, համոզուած լինելով թէ ինքը պիտի չկրնայ նորա հետ ամուսնանալ։ Բ։ կը շարունակէ դարձեալ՝ աղջկան ամուսնութենէն յետոյ։ Գ։ Զքաշուելը Քէսթների հետ ունեցած բարեկամութիւնը մը շահելու։ Դ։ Երբ Շարլօթ, իւր կին ժրագլուխ ու պարկեշտ՝ չէվրը իւր նուիրական պարաքներէն, Կէօթէ իւր յուսահատութիւնը կը յայտնէ մի վէպի մէջ որոյ առաջին օրինակը կը զրկէ Քէսթների։

Ո՞ւր է բարոյականը, դերմանական բարձր մտքութիւնը այս մահաբուն վէպի մէջ։

Գ.

Հիմա դանք Մասընէի նոր նուագախումբին առաջին ներկայացման որ տեղի ունեցաւ ամսոյս ԷՒ։ ի Վիէննա, ի կայսերական թատրոնին։ Անցեալ տարի Մասընէ գաշնամուրի վրայ լսեցուցեր էր Վէրթերի գլխաւոր հատուածները Վան Տիք Թէնորին երբ սա ի Բարիզ գացեր էր Լէհենկրը երգելու համար։ ի Վիէննա վերադառնալէն յետոյ Վան Տիք Մասընէի նոր նուագախումբին վրայ խօսեր է Վիէննայի կայսերական թատրոնին տնօրէն եւ երաժշտապետ Պ. Ժահէի, եւ այսու նկատմամբ պայմանագրութիւն մը կնքուեր է 1891 տարուոյ մէջ։

Ց. Վ. ԱՇԷՄԵԱՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ ՑԵՆԻ ԳԱԲՈՒ

Գիշերն ըստ բաւականի յառաջացած է, այլ ֆիզիկական անդիմադրելի խոնջութեանս հակառակ՝ ներքին խոյս տուած է ինձմէ։ Տարօրինակ անձկութիւն մը, սրտի տեսակ մը սեղմում կը տիրէ ի ներքս ի յիս, եւ երկու օր առաջ ականատես եղած սոսկարար պատգարս զառգաստ՝ միշտ աչացս հանդէպ իւր ամենանուրբ մանրամասնութիւններով։ Ադեկտուր ճիչեր, ոգիներ ու հառաչանքներ կը հասնին ականջիս, բոց ու կայծեր կը թափթփին շուրջս։ մինչ անդին կիսայրած չէնք մը վրաս փլիլ կը սպառնայ։ Ցուսահատական եւ լարտզ հրդեհի մը ամբողջ խուժանն է որ կը վերանորոգուի երեւակայութեանս մէջ։ Այն ահուդողի մէջ ընկած կանայք, կորաքամակ ծերերն և սրտասուագոյ տղայքն որք կը վազեն ամէն կողմէ, կիսամերկ, բոկոտն։ ամբոխին ազազակը ընդհանուր է։ Մէկզմէկ կը հրեն, իրարու խօսք չեն հասկնար և իրենց ծայրայեղ շփոթութեան մէջ, բարեկամն յաչտակիչ գողն չեն կարող զանազանել, որոց կը յանձնեն իրենց վնասեալ կարասիները, զորս յաջողած են ազատել ահաւելի հրդեհին ճիրաններէն, որ միշտ կը յառաջանայ կը սուրայ, կ'արշաւէ, հրեղէն ալիկանի մը մէջ գաշխարհ ողողելով։

Եւ այս բոլորին մէջէն արտաքս կանգնած է հէգ և նիթառամ խաթունին ածխացեալ անձանաչ դիակն։

Այս, բարեկենդանի գիշերն այդ ակեստուր տեսարանը բնաւ չէր հեռանար աչացս առջեւէն։ եւ երբ պահ մը ներհել փորձէի, սուր ձայն մը ընդոստ կը զարթուցանէր զիս։

—Ելո՛ր, կ'երթանք կոր ...։

Ի՞նչ սոսկալի բառեր, ի՞նչ շուարում կը պատճառեն նոքա անձի մը, որ ամբողջապէս քանէն չէ սթափած եւ որ կ'անդիմանայ դեռ վտանգին չափն ու հեռաւորութիւնն։

Իրաց այս վիճակին մէջ եւ մոլորակային գրութեան օրէնքովը պարտաւոր էին արշալոյսին սպասել։

Ի՞նչ արշալոյս, Աստուած իմ։ Նոր ողբեր ստեղծող արշալոյս մը։ այնպիսի արշալոյս մը որ, պահ մը կազդուրիչ քնոյ մէջ իրենց վշտերը մոռացոյ հարիւրաւոր անձանց արտասուքը պիտի վերանորոգէր։ որ պիտի վարէր այդ ցնցոտիներ հագած, մուրին ու փոշիին անձանաչ դարձած անձերն իւրաքանչ աւերակաց վրայ, տակաւին ջերմ ածիւն մը խառնելու, ի խոպ եւ ի խնդիր կորուսեալ իրեղինաց։ Վերջապէս արշալոյս մը որ պիտի մերկացնէր իւրաքանչ տանց դիակն։

Ո՛հ, տուն չունէին այլ եւս։ Հարաչար մահուամբ մեռած էր այն բարեկամն որ իւր բազկաց մէջ պատասպարած էր զինքն և իրենները, որ իւր եւ գաւակացը ծնիլը տեսած էր։ որ մասնակից եղած էր իւր հաճոյ ուրախութեանց և ցաւոց և որ վերջապէս պաշտպանած էր զինքն ընդդէմ արտգական ջերմութեանց և հողմոց սաստկութեան։

Ի՞նչ կայ աւելի սարսռազդեցիկ քան մայրենի տան կմախքն, որ նախընթաց օր իսկ կոծելով տրած է եւ որոյ փլատակաց փոքրագոյն բեկորն իսկ պերճախօսութեամբ կը գոչէ։

Կապ հաստատածը, զոր Վան Տիք (Վերթեր) հրաշալի կերպով երգեց։

Երրորդ արարուածին մէջ երաժշտութիւնը կը հանի կերպ հզօրագոյնատաքանչ յարմար Վերթերի յուսահատութեան։ Սա կ'ըսէ։ «Այո՛, գամ վերատին ...։ Գիտես, երկոքին ես կը սահինք։» Երկածայնը (Վերթեր, Շարլօթ) արագ արագ կ'ընթանայ և կը վերջանայ երբ Շարլօթ կ'իյնայ Վերթերի բազկաց մէջ։ յետոյ խոյս կուտայ։

Երբ Վալէնտէ քաղաքը կ'երեւի, նուագարանք նախերգ մը կը կատարեն, որ ուժգ ելլէ կը բարկանայ։ կ'ըսուի թէ սա Մասընէի գեղեցիկագոյն հատուածներէն մին է։ արդարեւ, հմայեր է հանդիսականները։

Պէտք է յիշատակել նաեւ այն երկածայնը զոր կ'երգեն Շարլօթ եւ Վերթեր՝ վիրաւորեալ։ սա ալ հրաշալի հատուած մ'է։ Իսկ դուրքը կը լսուի մանկանց զուարթանուագ երգը որ վշտալի հակացութիւն մ'է ներսի սրտաճմլիկ երաժշտութեան։ «Ոչ, բարի եւ արդար ես, կ'ըսէ Վերթեր, հոգիս կ'օրհնէ զքեզ մեռնելուս համար, մահուամբս անմեղ կը մընաս եւ գերծ խղճի խայթերէ։»

Ներկայացումը աւարտեր է եռանդագին ծափահարութենից և ազազակից մէջ։ քանի անգամի չափ Մասընէ ստիպուեր է թատերաբեմը երթալ։

Արդ, վերջացունեմ այս երկարապատում յօդուածը մի քանի տեղեկութիւններով։

Ինչո՞ւ Մասընէի այս նոր նուագախումբը նախ ներկայացուեցաւ ի Վիէննա, եւ ոչ ի Բարիզ։

Ահաւասիկ պատճառը։

Մասընէի Մ...ն անուն նուագախումբը մեծ յաջողութիւն գտեր էր ի Վիէննա, ուր մի տարուան մէջ երեսուն եւ հինգ անգամ ներկայացուեր էր։ Ուստի Վիէննայի կայսերական թատրոնին տնօրէնութիւնը չատ կը փափագէր տալ Ֆրանսացի երաժշտապետին մի այլ երկասրութիւն։ Անցեալ տարի Մասընէ գաշնամուրի վրայ լսեցուցեր էր Վէրթերի գլխաւոր հատուածները Վան Տիք Թէնորին երբ սա ի Բարիզ գացեր էր Լէհենկրը երգելու համար։ ի Վիէննա վերադառնալէն յետոյ Վան Տիք Մասընէի նոր նուագախումբին վրայ խօսեր է Վիէննայի կայսերական թատրոնին տնօրէն

Հաջողություն

Հ—գ։ Ե. Ա.

ԵՎԱԳԱՎՈ

ՅՍԵՎԱ ԶՈՒԿՈՎԵՄԻՆՍՔ ԺԱՍԶՔ

1892, մարտի։

ԶՈՎՋԱՎՍՏԶԳԻՆ Ա. Ե.

Ինչպես գրվում է։

Հոդուսոնեմամ մայ, մի բզի՝ մայրաս տա օ-
ՄԵՐԻ մարոտաթ մեզ բվ ամամ ոմամ։
Ամ բ մ՝ մ՝ մ՝

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Հրապարակն անշարժ է. Նշանակութեան արժանի գործողութիւն մը չկայ հրապարակին վրայ։ Կ'ըսուի թէ 300,000 օխա եգիպտացորենի գործ մը կատարուեր է, օխան 21½ փարայէն, «ֆրանքօ-բորսո» Սամսոն.

Նախընթաց օր հասաւ 4 վագոն.

Արմտեաց գիներն՝ ոսկին 100 ղրուշէն.

Ռումելիի կարծիս ցորեն օխան 43 էն 44 փր.
Սամսունի » » քիլէն 20½ » 21½ ղրշ.
Սամսունի կակուղ » » 19½ » 21 »
Ռումելիի » » » 23 » 24 »
Ջաաբայի » » » 27 » 27½ »
Վարսակ » 7 » 7½ »
Գարի » 12 » 12½ »
Եգիպտացորեն » 19 » 20 »
Կորեկ օխան 36 » 38 փրդ.
Լուբիա 100 » 100 » 130 ղր։

(Մանիֆէստ)

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱԳԻ

Այս գիշեր, առաջին անգամ ներկայացնալի.

ԼՕՄԲՈՒԸ L'OMBRE

Օրէօռա-Ֆօմիք երեք արարուածով։

* * *

Այսօր մայրաքաղաքս կը հանի Բարիզու օբէռայնի թէատրոնէրէն Պ. Տէրէյմս որ պիտի մասնակցի Ֆրանսական խումբին ներկայացմանց։ Պ. Տէրէյմսի մասնակցութեամբ ներկայացուցուելիք առաջին երեք խաղերն են՝ «Ամֆրիբէն», «Բարվէն» և «Ֆավորիթ»։ Այդ ներկայացմանց գիները սովորականէն բարձր պիտի ըլլան։ Պէնեուառ և Պէլ-Էթաժ՝ 2 և 1½ ոսկի, Գ. յարկ՝ 95 և 70 ղրշ։ Թիկնաթոռք՝ 40, նստարանք՝ 20, վերնատուն 7½։ Մուտք օթեկաց 5 ղրշ։

ԽԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 3 մարտ. — Նախարարական յայտարարութիւնը բաւական ցուրտ ընդունելութիւն գտաւ աջակողմէն և ծայրայեղ ձախակողմէն, իսկ լաւ ընդունելութիւն գտաւ կեդրոնէն։ Պ. Լուպէ, հարցման մը պատասխանելով, յայտարարեց թէ կ'ընդունի նախորդ նախարարութեան հետևած քաղաքականութեան պատասխանատուութիւնը և թէ ոչ մէկ յանձնառութեամբ և դաշնագրով կապուած չէ Վատիկանի հետ։ Ժողովը 91ի դէմ 341 ձայնի քուէարկեց օրակարգ մը կառավարութեան յայտարարութիւններն հաստատող։

—Երեսի. Ժողովոյ մէջ նախարարութեան ձեռք բերած ստուար մեծամասնութիւնը իր կուսակիցներն իսկ զարմացուց. փոքրամասնութիւնը միմիայն կը բաղկանայ ծայրայեղ ձախակողմեաններէ. Պ. Քոնոթանի ամենէն յամառ կուսակիցներն իսկ քուէարկեցին ի նպաստ նախարարութեան։ Վիճաբանութեան միջոցին, Պ. Պ. Լուպէ և Ռիպօ քանիցս ծափահարեցան։—Մերաքոյտին մէջ դատական նախարարին մէկ յայտարարութիւնը նպաստաւորապէս ընդունուեցաւ։

—Պ. Քոնոթանի կուսակից «Մաթէն» լրագիրը կը հաւատայ թէ զինուորական մերանոցներուն մէջ պահուած 800,000 զոյգ կօշիկներ շատ գէշ վիճակի մէջ կը գտնուին. Պ. տը Ֆրէսինէ գործը խղճել կ'ուզէ ելեր։ (Պ. Ֆրէսինէ և Պ. Քոնոթան ի վաղուց հակառակ են իրարու, և նախարարական վերջին տագնապն աւելի շեշտած է այս հակառակութիւնն։ Ծ. Խ.)

ՎԻԵՆՆԱ, 4.— Փեթերսպուրկէ կը ծանուցուի առ «Փոլիթիշէ Քորէսպոնտենց» թէ վիպասան Լէոն Թոլսթոյ կոմս, «Տէյլի Թելէկրաֆի» մէջ հրատարակած իր մէկ նամակին հետևանօք, ներքին գործոց նախարարին հրամանաւ իր Եասնաեա-Բոլիանայի ագարակին մէջ արգիլուեր է և թէ իր կինը մայրաքաղաք գացեր է այս տխրութիւնը ջնջել տալու համար։ Չի կարծուիր սակայն որ յաջողի։

ԼՈՆՏՈՆ, 4.— Փեքինի անգլ. դեսպան Սըր ձօն Ուոլշէմ Պուրբէյի դեսպան անուանեցաւ, և Սոֆիայի դիւանագիտական գործակատար և ընդհ. հիւպատոս անուանեցաւ Հոմի անգլ. դեսպանատան քարտուղար Պ. Տըրնի։

ԱԹԻՆԷ, 3.—Պ. Տելիանիսի կուսակից քսանի չափ երեսփոխաններ որոշեցին զատուիլ իրենց խմբակէն եւ միանալ կառավարական կուսակցութեան։—սպայք ոմանք յոյս կը գտնուի Պ. Լիմպրիթիս, ձերբակալուեցան՝ նախընթաց օր իրենց բռնած ընթացքին համար։

—Նոր նախարարութիւնը չպիտի փոփոխէ դեսպանական մարմինը. ներքին փափուկ դրից մէջ գտնուող պաշտօնեայք միայն պիտի փոխուին։ Թրէքուլիսի կուսակից լրագիրք յոյժ նպաստաւոր են նոր նախարարութեան։—Ի Փաթրաս մեծ ցոյց մը կը ծանուցուի ի նպաստ Պ. Տելիանիսի, որ ի մտադ ընտրական շարժման համար ուղևորութեան մը պիտի ձեռնարկէ։

—Լրագրաց ըսածին նայելով, Պ. Տելիանիս վերջին պահուն բարեկամ սպայ մը պետ անուաներ է Աթէնքի պահապան զօրաց և ձերբակալման հրամանագիր մը ըստորագրեր է ընդդէմ արդի պատերազմական նախարարին որ այն ատեն պահակազօրաց հրամանատար էր։

Վակտրան

ԴԱՒԱԹԻԵ, 22 Փետրվար

ԸՆԹԱՑՔ ՓԻԹԱՆԱԿԱՆՈՑ

3 ամիս Լոնտոնի վրայ	109 3/4	
3 » Բարիզի »	22 95	

Օսմանեան Բանքի Ընթացք

Երեկ Երկոյթ գոյ. [Մթաց. Դ. Ներսի]	20	33
Բերային մէջ	—	—
Առաւօտուն բացուեցաւ	20	31
Կէս օրին	20	32
Թահվիլաթը Օսմանիէ Երկ. գոյ	76	35
» » Ժամ Տրն	76	35

ԸՆԹԱՑՔ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Դասաւորութիւն	45	50
» Բ. »	26	75
» Գ. »	20	32

ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՔ

Օսմանիէ Ժէնէրալ Ա.գալ. Լ.	4	10
Քրէտիթ Ժէնէրալ » »	7	12
Պանք տը Գլոնտ » »	4	10
Սօս. Շանժ. է վալէօր » »	4	11
Ռէժի » »	15	29
Թրամուէյ » »	612	1/2
Բումելիի Երկաթուղի Բ.	73	25
Բանքերաթի Լավրիօմի Գ. Կ.	107	

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի ղրշ.	100	
20 Ֆրանքնոց »	87	14
Անգլիական ոսկի »	110	
Մարք [Գերմանական ոսկի] »	107	
Իմպերիալ »	89	25
Քրիմիէ »	51	15
Բուպլի թղթադրամ »	9	3
Դեմ. արծաթ [տարբ.] »	108	10
Պանը արծաթ »	102	
Մէճիտիէ »	98	20
Թասֆիկ »	21	
Տօկոս Ղալաթիոյ Սակարանի »	7	

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ԲԱՐԻԶ, 4 Մարտ

Ֆրանսական Ռանթ 3%	96	57
» » 4½%	105	17
Օսմանեան քսանոյթիսէ Սէրի Դ.	19	20
» Երկաթուղի	74	
» Լեփիթ բաժնեթուղթեր	338	42
Պանք Օթօման	538	12
Մոսիէթէ ժէնէրալ	—	—
Գրէտի Լիոնէ	782	50
Խալական Ռանթ 5%	87	70
Բրազիլիէ Թիւրք (1890)	420	
Եգիպտական մրցանակ	483	12
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	437	50
Օսմանիյէ (Օսմանեան քսանոյթիսէ	352	50
Զէք Լոնտրայի վրայ	23	22

ԼՈՆՏՈՆ, 4

Ռգլ. քսանոյթիսէ	95	87
Օսմ. » Սէրի Դ.	18	87
» » » Ա.	45	50
» » » Բ.	26	75
» » » Գ.	18	87
Փոխառութիւն 1877	—	—
Պանք Օթօման	41	31
Եգիպտական մրցանակ (հունիսիկ)	95	12
» առանձ. (բրիմիէմիէ) 1890	89	37
Ֆօմանիալ փոխառ. Ռուսիա	102	25
Ռուսական 1890	93	43
Ավստրիական երկաթուղի	21	1/2
Լոմբարդական երկաթուղի	14	1/2
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25	38

ՎԻԵՆՆԱ, 4

Օսմանեան երկաթուղի	38	50
» Լեփիթ բաժնեթուղթեր	164	
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118	90
» Փարիզի »	47	05

ՊԵՐԼԻՆ, 4

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20	235
» Փարիզի »	81	85
Բուպլի թղթադրամ	206	50
Օսմանեան երկաթուղի	77	50
Օսմ. քսանոյթիսէ Սէրի Դ.	18	80
Օսմ. Ռենտի	179	50

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Խղճի պարտականութիւն մը կատարած լինել կարծած էինք մեր նախորդ տեսութեան մէջ Ազգ. Պատրիարքարանի ուշադրութիւնը դրաւելով Աստանդէն երկրորդական վարժարանի մը և Երկրաբնակական թորձական վարժարան մը հաստատման գործին կարևորութեանը վրայ, ի մայրաքաղաքիս։

Արդ, սպասելով որ Ուսումն. Պատ. Խորհուրդը գործադրէ, ըստ իւր կարգին, ինչ որ օգտակար պիտի կարծէ այդ մասին, պիտի ջանամք ներկայ տեսութեամբ յիշատակել, ինչպէս որ խոստացած էինք յառաջագոյն, այն միջոցներ որոց պարտին դիմել Հայ երկրագործք և վաճառականք դրամագլխոյ յարաբերութեամբ և աշխատանքի ունեցած կազմակերպութեամբ ինչպէս նաև դէպ բնութիւն տիտղոսին ներքև ունեցող կողմանէ գործուած խաբեութեամբ վատթարացեալ իւրեանց ներկայ կացութիւնը բարւոքելու համար։

Բաւական ժամանակէ ի վեր գաղթականութեան մի անիմաստ հոսանք կը յամառի հաստատուիլ Սուրիայի մասնը ներէն դէպ ի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները։ Դաղթական ընտանիք որք մեծաւ մասամբ Փոքր-Ասիոյ զանազան գաւառներու բնակիչներ են, ընդ որս և Հայք. կ'երևակայեն ի Նոր-Աշխարհ աւելի դիւրութեամբ հարստանալ քան թէ իրենց ծննդավայրը։ Բայց ինչպէս որ գաղղիական առածը կ'ըսէ «լաւագոյնը լաւին թշնամին է» և այն գաղթականք որք իրենց վիճակը բարւոքելու փափաքաւ կը թողուն հայրենի տունն և գաղտ ազի արտասուք կ'ողբան ի տարաշխարհ, անմտութեամբ իւրեանց համարապէս կորուսած վիճակին վրայ, անագան արտասուք որք բանի մը չի պիտի ծառայեն անշուշտ եթէ օսմանեան հիւպատոսք յԱմերիկայ մարդասիրաբար յանձն չառնուին ձրիաբար հայրենիք վերադարձնել զանոնք. բայց քանի որ աւելի իմաստուն պիտի լինէր այս վերջնոյ թեթևամտութեան հետևանքն եղող դժբաղդութիւններն արգելուլ քան թէ դարմանել, կայս. բարեխնամ կառավարութիւնը լրագրաց միջոցաւ պաշտօնապէս ծանոյց որոշումմ մը որոյ շնորհիւ ընդդոյ նիւթ եղող կացութեան վերջ մը պիտի տրուի։

Ոչ ոք պիտի զարմանայ անշուշտ եթէ յաւելումք թէ վերոյիշեալ կացութիւնն ինչպէս նաև մայրաքաղաքս թափառող հայ կամ թուրք պանդուխտ գաւառացւոյ արգահատելի վիճակը մեր վերև յիշած դրամագլխոյ յոսի գործածութեան և աշխատանքի անիմաստ կազմակերպութեան հետևանքն են եթէ ոչ միշտ, գէթ շատ պարագայներու մէջ։

Արդարև, ի՞նչ է այն պատճառը որ կը պարտաւորէ զղջաւացիս գիմել պանդխտութեան։ Վաշխառուին 120% տոկոսով փոխ առած փոքրիկ գումարներու առիթի քաշուած անվերջանալի թէլէֆներուն վճարման տագնապը։ Արդ, կարևոր է գիտնալ թէ գաւառացիք չեն կարող շատ պարագայներու մէջ խուսափիլ վաշխառուին դիմելու տխուր հարկէն և սորա յարակից եղող տագնապէն։ Մեք այդ հարցման հաստատական պատասխան մը տալու չի պիտի վարանիմք և ահա ինչու։

Ի վաղուց անտի, մեր երկրագործ ժողովրդեան մէջ նշմարուած է մի պարտէզ վարիք նոր արտեր և նորանոր արջառներ գնելու, հողեր որք շատ անգամ, եթէ ոչ միշտ, անհնակ կը թողուին, անաստանք որ յաճախ անգործ կ'սպասեն և լոկ բեռ մը կը լինին իրենց տէրերու մինչև այն պահուն յորում պաճարախան կամ մի այլ արկած զանոնք անհետացնէ։ Հողատերց նիւթական կարողութեան շատ բարձր զոհողութիւններու կարօտ չենութիւնք՝ որք այլուստեք արուեստական պայմաններու չեն համապատասխաներ երբէք և ստէպ կիսկատար կը մնան առ ի չը գոյէ դրամագլխոյ՝ ասա և անդ կը կառուցուին առանց ոևէ օգտակարութեան երկրագործական տեսակէտով։ Այս ամենը որ մեծ կարեւորութեան մը զուրկ կրնայ թուիլ յաչս քաղաքացւոյ, բազմաթիւ երկրագործ ընտանեաց կործանման պատճառ կրնայ լինիլ և կը լինի, այնպիսի վայրերու մէջ ուր, ինչպէս որ ըսինք, դրամագլխոյ անբաւականութեան պատճառաւ 100 դահեկանի փոխարէն ամնական 10 դահեկան տոկոս կը պահանջուի ամենանպաստաւոր պարագայներու մէջ։

Դրամագլխոյ սոյն յոռի գործածութենէ զատ, աշխատութեան բաժանման ու կազմակերպութեան անիմաստ ձևն ալ, ըստ իւր կարգին, բաւական կը նպաստէ երկրագործ ժողովրդեան յեռադէմ վնասին։ Երկրագործական ընկերություններ որ մեծաքանակ խնայողութիւններ յառաջ կը բերէ դաշտային աշխատութեանց մէջ, անծանօթ է մեր հայրենակցաց, գոնէ այն օգտակար ձևերն տակ որով այդ տեսակ ընկերութիւնք կը գործեն Եւրոպական զանազան ազգաց մէջ։

Սոյն ընկերակցական ոգին նոյնքան տարօրինակ կը թուի մեր վաճառականաց դէթ այն երկրորդական կամ երրորդական դասուն որ խանութպան անուամբ յոլովորդուելով՝ առեւտրական գործառնութեամբ կզբաղի։ Այդ կարգի հայ վաճառականք միշտ կը գանգատին թէ բացի իրենց ներքին խռովչան մրցումէն, — եթէ ներելի է այս բացատրութիւն, — Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ այս ինչ կամ այն ինչ եւրոպական կարևոր տունը ամբողջ հրապարակը գրաւած և ընդհանուր խանութպանները անգործութեան դատապարտած է։ Ընդունելով հանդերձ այդ վերջին իրողութեան ճշմարտութիւնը, կը յաւելումք թէ չէ կարելի երեսիանական ողբերով գարմանել խնդրոյ նիւթ եղող կացութիւնը։ Փոխանակ ողբալու պէտք է գործել և ըստ մեր կարծեաց ոչ որ կարդիլէ մեր հայ խանութպանները և այլ այս կարգի վաճառականք իրենց օտար և հզօր մրցակցաց օրինակն հետևելով և կուրլ անոնց հետ այն միևնոյն տնտեսագիտական դէնքերով զրոս սոյն վերջինք գործածելու ճարպիկութիւնը ունեցած են։ Ամեն ոք կ'ընդունի անշուշտ թէ այդ դէնքերու առաջինը դրամագլխոյ և երկրորդը աշխատանքի ոգին է, ինչ որ մեր ազգակցաց չի պակսիր եթէ կամին։ Իրենց անկատ և հետևաբար շատ պարագաներու մէջ անբաւական դրամագլխոյները և ուրոյն ջանքերն ու աշխատութիւնքն ի մի ձուլելով, մեր փոքրիկ վաճառականք կարող կը լինին իրենց մեծ դրամագլխոյ տէր օտար մրցակցաց դէմ մաքառիլ և իրենց անկատ գործունէութեան յարակից եղող ներքին կամ ուրիշ խօսքով խռովչան, մրցումը չափաւորել յօգուտ իրենց ընդհանուր շահուց։ Այդ ընկերակցութեամբ խել մը խնայողութիւններ յառաջ պիտի գան. կրպակ ու մթերանոցներու վարձքի, պաշտօնէից թոշակներու, ապրանաց գնման և այլ հաշուոց մէջ, խնայողութիւնք որոց շնորհիւ խ նութպանք և այլ փոքրիկ վաճառականք պիտի կարողանան ապրանաց վաճառման գներու վրայ մեծաքանակ զեղչեր ընել և այսպիսի յաճախորդաց մի աւելի ստուար մեծամասնութիւն ստանալ։

Զանք ուզեր ծածկել այստ հանդերձ թէ այդ ընկերակցական ձեռնարկներու յաջողութիւնը բարոյական մի քանի պայմաններու կարօտ է որոց բացակայութիւնը, գոնէ ոմանց քով, կը նկարի, ինչպէս որ ըսած էինք արդէն, աղարտել արեւելեան վաճառականութեան պատիւը։

Մեր յառաջիկայ տեսութեան մէջ կը վարանինք մի քանի խօսք ըսել այդ մասին։

* * *

Արդարութեան պարտականութիւն մը կը նկատեմք սակայն յաւելուլ թէ անանձնասիրութիւն, փառասիրութիւն և այլ այդ կարգի սնամունք չեն միայն որ անխիղճ վաշխառուայ խելք գաւառացիները կեղեքելու առիթ կը հայթայթեն։ Զանազան այլ արգարացի պատճառներ ալ, ինչպէս պաճարախան, հունձքի անբաւականութիւն և այլ աղէկք կը պարտաւորեն երբեմն ամենահմտաւոր երկրագործներն ալ դիմել վաշխառուին։ Ահա հակառակ սոյն վերջնոյն չափազանց պայմաններուն, միշտ ո և է արդիւնաւորութենէ մը զուրկ չեղող վերոյիշեալ օրինաւոր դիմումներն են որ պարտին, ըստ մեր կարծեաց, կեդրոնանալ հայ դրամատան մի մէջ յօգուտ հասարակ շահուց փոխառուաց և փոխատուաց։

Սեղանաւորական գործունէութեան մէջ Հայոց կատարած կարևոր գերը ոչ ոք կուրանայ։ Սակայն, ներում մեզ յաւելուլ թէ մեր սրբոցֆ չեն ուզեր բնաւ չեղել այն աւանդական շաղէն զոր իրենց նախահաւք գծած են դրեթէ անդրայրհեղեղեան անցեալի մը մէջ։

Երկրագործական Պանքան՝ զոր կայս. կառավարութիւնը հիմնեց ի նպաստ փոխառու երկրագործաց՝ մեծ ծառայութիւններ մատուցանելով հանդերձ իւր յաճախորդաց, բաւական կը շահի իւր գործառնութեամբ։ Բայց ամենուրեք պաշտօնական վարչութեան մը յարակից եղող պանքը, ինչպէս թուրք լրագիրք կը ծանուցանէին մի քանի շաբաթ յառաջ, տակաւին չեն յաջողած փոխառուաց մեծամասնութիւնը խլել անգութ վաշխառուաց ձեռքէն։

Անհատական գործունէութեան օգտակար և խնայողական սկզբունքը, զոր անտեսագիտութիւնը 2 անդամ 2ի ձեւով կը հաստատէ, պարտի ապահովել մեր հայ դրամատերերը թէ երկրագործական դրամատուն մը հաստատելով պիտի կարողանան ոչ միայն հայրենասիրական պարտականութիւն մը կատարել ի նպաստ բարգաւաճման երկրագործական կացութեան օսմանեան պետութեան, այլ նաեւ բեղմնաւոր կերպիւ արդիւնաւորել այն դրամագլուխները զոր միայն մայրաքաղաքիս մրցալի հրապարակին բազդատմամբ ընդհանուր օսմանեան գաւառներու սահմանափակ շրջագծին գործառնութեանց կը յանձնուին մինչև այսօր։

* * *

Առեւտրական հրապարակը բաւական կենդանութիւն ցոյց տուաւ այս շաբթու։ Մաս կողմանէ արմտեաց գներու վրայ ընդհանուր զեղչ մը տեղի ունեցաւ։

Շաբթուս շրջանին մէջ 2000 քիլէ կարծիս ցորեն հանելով ի քաղաքս ամբողջովին ծախուեցաւ Բումելիի և Էտիրնէի տեսակները քաշը 44—45 փարայէն և Ռոտոսթօ ու Սամսունը քիլէն 23½ — 24 դահեկանէն։ Ինչպէս լուի ցորենի պատրաստ մթերքն, որ էր 2000 քիլէ, նմանապէս վաճառեցաւ քիլէն 22 ղրուշէն։ 12,000 քիլէ կակուղ ցորեն եկան և ծախուեցան այս շաբթու քիլէն 26½ — 27 դահեկանէն, Փիլիպէի տեսակը։ 10,000 քիլէի պատրաստ մթերք կայ այս տեսակ ցորենները։

Ամենեւին գործառնութիւնք տեղի չունեցան Կիրքա և Ազիմա ցորեններու վրայ որոց պատրաստ մթերքը 10,000 քիլէ է այժմ։ Եգիպտացորենի, վարսակի և հաճարի հրապարակները մի և նոյն անգործութեան դատապարտուած էին։ Գինեն են 21 փարայաձնոյն, 37—38 փարայ երկրորդին և 21—23 փարայ երրորդին համար։ Միայն գարիի վրայ մի քանի գործեր եղան, շուրջ 4000 քիլէ, 11½ — 11¾ դահեկանէն։ 4000 պարկ Սամսունի և Վառնայի աւիւր հասնելով ոևէ վաճառման առարկայ չեղան։ Օտեսայի ապրանաց գիներն են 120—122, 134 ղրուշ, ըստ դրոշմի, Վառնայի վաճառք 99 — 100 դահեկան կ'արժեն։

Վաճառեցան 600 պարկ լուբիա 102-105 դահեկանէն, 300 պարկ սիսեռ օխան 45-52 փարայէն, և 800 պարկ կնճիթ (սուսամ), տեղային պահոյից համար օխան 101 փարայէն, ոկ արտաքսութեան համար 95 փարայէն։ Բնաւ առեւտուր տեղի չունեցաւ ոլորն (բակլա)ի, կանեփի (քէնէվիր), բամբակի. խաշխաշի և կտաւի հունձերու վրայ։ 300 պարկ կորեկ վաճառեցան քաշը 35-36 փարայէն։

Արտաքսութեան գլխաւոր ապրանաց գալով, ծախուեցան 79 մետուկ ափիոն, որոց 6ը Մալաթիա, թէլ-քէլ օխան 125 դահեկանէն, 23ը Ջիլէ Թոքատ, Եօզղատ, 98-100էն և 50ը Կէյվէ, Փիւթահեա, Աք-Շէհր, Տրօկիսդ, հին և նոր ապրանք 97-101 դահեկանէն։ Փոխուեցան նմանապէս 70 պարկ ճէհրի որոց 15ը Գայսէրի, օխան 4¼—4½ դահեկանէն, 25ը Եօզղատ, առաջին 3¼էն և 30ը Եօզղատ հին ապրանք 2¾էն։ Վաճառեալ Գաղի խէժ (քիմիրկ) 45 պարկ էին որոց 1ը Եօզղատ, սպիտակ, քաշը 20½ ղրուշէն, 13ը Երզինկեան, բնական (նաթիւրէլ) 15ու կէսսէն, 29ը Եօզղատ, դեղին, 10¼—11¼էն և 2ը Լվէրէկ օխան 8½—10 դահեկանէն։ Նմանապէս ծախուեցան 100 պարկ թիֆթիկ քաշը 13·50—14 դահեկանէն ըստ տեսակի։ Մեսարքի և խոզակի վրայ կարևոր գործ մը տեղի չունեցաւ։ Բաւական կարևոր գործեր եղան կապերտի վրայ։

Մանիֆաթուրայի հրապարակը կենդանութենէ զուրկ էր այս շաբթու, կացութիւն մը որ պարտի տակաւին շարունակուիլ քիչ մը ատեն, մինչև որ Բամազանի տօներու մերձաւորութիւնը ներէ օգտակար պայմաններու մէջ զրկել սոյն ապրանքն ի Պարսկաստան, ուր եթէ վերոյիշեալ տօներէն առաջ հանին անշուշտ կարեւոր գործառնութեանց տեղի չեն կարող տալ։

Ակքօօլի մեծաքանակ մթերքին վրայ բարգաւեցան այս շաբթուան ընթացքին մէջ հասնող 565 տակառ հունգարական և 60 տակառ ռուսական Սօֆինսքի ակքօօլ. այս վերջիններէն վաճառուեցան միայն 20 տակառ, 26 քաշը մէկ օսմանեան ոսկիէն։

Գաղթաբերքի դալով, 900 պարկ խահուէ եկաւ և ծախուեցաւ 200 պարկ 100 քաշը 10-13 օսմանեան ոսկիէն։ Նմանապէս բաղաքս հասան 4,000 պարկ շաքար Թրիէսթէի որք ամբողջովին ծախուեցան 118-119 ղրուշէն ըստ դրոշմի։ 200 պարկ ճարոնական բրինձ և նոյն քանակութեամբ Ռանկունի ապրանք վաճառուեցան առաջինք 170-185 ղրուշէն և երկրորդք 129 դահեկանէն։

Ֆուռնիէ մնմը, որոյ տնտուկը 64 դահեկան կարժէ և ռուսական բեմիրոլը որոյ դիին է 24 դահեկան մէկ տնտուկի համար, սովորական վաճառմանց տեղի տուին։

ԱՆԱՍԹԷԻ ԴԱՏԸ

ՓԵՏՐ. 25Ի ՆԻՍՏԸ

Անասթէ շատ վայելուչ երիտասարդ մըն է, աղուոր դէմքով ու շնորհալի ձեւերով։ Կանոնաւոր դիմագծեր ունի, նուրբ քիթ մը, անվայել մորթի գոյն մը, և շատ սիրուն կերպով կը խօսակցի իր պաշտպանին Պ. Հանրի Ռօսֆէլ հետ։

Նախնական հարցումներուն կը պատասխանէ սրագոչ ձայնով մը։

—Անասթէ (Լուի-Ֆիլիբ), քսան և չորս տարեկան։

Բայց երբ իր պաշտօնն ու իր բնակարանը կը հարցնեն, պատասխաններն անորոշ կելլան։

Ամբաստանագիրը կը կարդացուի։ Վերկայները ներկայ են. անոնց մէջ կը նշմարուի Օր. Կոնզալէս, շատ սիրուն իր բաց գոյն հագուստին մէջ, Տէլֆին Հուպռ, սուգի զգեստներով։

Պ. Հանրի՝ Ռօսֆէլ Անասթէն բժշկական քննութեան մը ենթարկելու առաջարկութիւնը կը ներկայացնէ։

Կը յիշեցնէ թէ նոյեմբեր ամսուն զինուորական բժիշկները խնացուցած էին թէ Անասթէն աչքի հիւանդութիւն ունէր եւ իրենց տեղեկագրին մէջ ըսած էին թէ այդ աչքի հիւանդութիւնը կրնար սկզբնաւորութիւն ըլլալ ղղային կիզանոնի մը խանգարման։ Եւ յիշեց լրագրի յօդուածներ, բժշկական կարծիքներ։

Նախագահը.—Անասթէ, հանակարծի՞ք էք ձեր պաշտպանին։

Անասթէ հաստատական պատասխան մը կը մրմռայ։

Ընդհ. Դատախազ Պ. Քրուբի կը պատասխանէ անասոյր ուժգնութեամբ մը.

«Այս դատին մէջ, կ'ըսէ, պէտք է որ հանրային նախարարութեան առաջին խօսքն ըլլայ Անասթէի պատասխանատուութեան հաստատումը։

«Կը տեսնեմ թէ ինչ է այդ առաջարկութեան նպատակն և իմ պարտքս է զայն եռեւան հանել։

«Պաշտպանը ատենին կ'ուզէ խօսքը, բայց երդուելով դատաւորաց վրայ է աչքը, և կուզէ խռովել ձեր խիղճերը։

«Զպիտի յաջողի։ Կարելի չէ լրջօրէն ըսել թէ Անասթէ մուտաւոր խանգարում ունի։

«Հիմայ կըսէ թէ աչքերու հիւանդութիւն ունի։

«Այդ աչքերը զորս սրիկայութիւնը տգեղացուցած է, այդ աչքերը որ Տիկին Տէլառի վրայ ընտրեցին զարնելու տեղը, այդ աչքերը որ շատ լաւ նշմարեցին Տէլֆին Հուպռը, հիմակ ալ իր ոճրին պատասխանատուութենէն զինքը ազատե՞ն ծառայեն։ Օ՜, ո՜չ։

«Զինուորական բժիշկներու տեղեկագրի խօսքն եղաւ։

«Անասթէ ինքն իսկ այդ տեղեկագիրը տուն տուած է, և երիտասարդ օգնական վիրաբոյժներ դրած են զայն։

«Զայն անգործութեան մէջ դրին, որովհետեւ իրենց վրայէն նեռել կ'ուզէին. ոևէ պատրուակ մը փնտռեր ու գտեր են։

«Բայց կ'ուզէք որ տեսողական ջիղն ծիւրութիւն ունենայ։

«Եթէ իր տեսողական ջիղը ծիւրած է, կայ բժիշկ մը որ ըսէ թէ ծիւրած տեսողական ջիղ ունեցող անձ մը յիմարութեան ենթակայ է։»

Ընդհ. դատախազն, իր այս գաղափարներն երկարօրէն ընդլայնելէ յետոյ, կ'եզրակացնէ.

«Անասթէ ինքն իսկ իր հիւանդութեան անունը տուած է դեկտեմբեր ամսուն իր սիրուհիին գրած մէկ նամակին մէջ. ցանցենիի անարիւնութիւն ունի։

«Պ. Ռօսֆէն իրաւունք ունէր այդ առաջարկութիւնները ընելու, բայց ստորագրել զայնս, Անասթէի կողմէ մեծ վատութիւն մըն է։»

Առեանը կը հրամայէ որ ամբաստանեալին հարցաքննութիւնը և վկայներուն ունկընդրութիւնը կատարուին, վճռին ընթացքովն առաջ։

ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹԻՒՆ

Անասթէ կը պատմէ իր անցուցած կեանքին ի Լիոն, օր. Կոնզալէսի հետ կենակցութիւնը, Լիոնէն մեկնումը։

Կը բողոքէ «վատութիւն» բառին դէմ, իր պարզութեամբը կը պարծի. կ'ըսէ թէ նպատակէտ մը ձեռքը բռնած է որպէսզի ընկիր մը նշան առնէ անոր։

Հ. Ինչո՞ւ ուզեցիք բանակէն ելլել։

Պ. Որովհետեւ յուսակօրէն չէի կրնար տեսնել այլեւս։ Պատահեցաւ որ չ'բարեւեցի հրամանատար փոքրոյին մէջ։ Ասոր համար շորս օր արգելանքի ենթարկուեցայ։ Չէի տեսած զայն։

Հ. Բայց գեկ. 4ին շատ լաւ տեսած էք։

Պ. Քիչ հեռուէն չեմ տեսներ, բայց իմ անմիջապէս քովս եղող բան մը կը տեսնեմ։

Հ. Դուք մեկներ էք որովհետեւ ստակ չունիք եղեր։ Եւ ձեր երկու սիրուհիները կը պահէիք, Վալէսի Ռէյ և Ժան Կոնզալէս։ Կը խորհէիք նոյն իսկ ի Բարիզ երբորդ մը գտնելու։

Պ.— Երբորդը մտագիր չէի սիրուհիներուս կարգը անցընելու։

Հ. Լիոնէն մեկնելէ առաջ ալ, միտքերնուդ անցուցեր էք Տիկ. Տէլառն սպանել ստակ ձեռք ձգելու համար։ Ի՞նչպէս կը ճանչնայիք զայն։

Պ. Ճանչցայ զայն Պ. Տէլառի սան եւ Տիկ. Տէլառի ատնտուին տղայ Պ. Էմիլ Բապօէին դառ տուած ատենս։ Տիկ. Բապօէ պիտ ինձ Տիկ. Տէլառին ներկայացուց։

Հ. Ի՞նչ ծառայութիւններ մատուցած է ձեզ Տէլառ ընտանիքը։

Պ. Սէն-Սիւի մէջ անյաջողութենէն յետոյ, Պ. Տէլառ զիս յանձնարարեց Տիժօնի վաշտապետի մը որպէս զի բանակին մէջ մտնեմ։ Այսչափ։

Հ. Հետեւեալ տարին, երբ Սէն-Սիր մըտաք, Պ. Տէլառն է որ ձեզ իմացուց, այնպէս չէ՞, ձեր անուանումը։

Պ. Այո։

Հ. Գիտէի՞ք որ Տիկ. Տէլառ իւր տունը ստակ ունէր, մանաւանդ Տիկ. Բապօէի արժեթուղթերը։

Պ. Ոչ։

Հ. Սակայն առաջին հարցաքննութեան միջոցին խոստովաներ էք ստիպուած էիք թէ Տիկ. Տէլառի սովորութիւնները գիտէիք, թէ կէս օրէն յետոյ մենակ կը մնար, թէ տեղերն ալ ձեզի ծանօթ էին, թէ կը կարծէիք որ Տիկ. Տէլառ իր առէլի բնակարանն է նորէն, ուր խոնջացեր ննջասենեակէն շատ հեռու, եւ թէ այս պատճառաւ Լիոնի մէջ ունեցած էիք ոճրոյն գաղափարն եւ զայն առաջուց շատ մը որոնցացած էիք։ Այս յայտարարութիւնները կը պահէք։

Պ. Այո, Պարոն նախագահ։

Հ. Ելմտական լրագրի մը բաժանորդ էիք և ամեն միջոց արդէն ձեռք առած էիք որպէս զի ձեր գողցած արժեթուղթերը գրոծածէք։

Պ. Այդ նպատակաւ բաժանորդ չէի գրուած։ Բայց այդ ըսածնիդ խորհեցայ։

Հ. Լիոնի մէջ դանակ մը գներ էք, միտքերնիդ դնելով որ անով կատարէք ոճիրը։

Պ. Նախ մեծ դանակը գնեցի, յետոյ զայն շատ զիւրաթեք դանելով, գործածելու գաղափարէս ետ կեցայ եւ աւելի ամուր պզտիկ դանակ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

15

ՆՕՐԹՀԸԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,439 944

ՀԱՍՈՅԹ 1890 ՏԱՐՈՒՈՑ 2,488,197

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,975.500

ՀԱՍՈՅԹ 1890 ՏԱՐՈՒՈՑ 1,048,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բարեսիրական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած թանին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼԻՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 — ՄԱՐԻԹԱՑՄ — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 կ. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

Քէպիրթիկէթ Գիւնին մեվճուտի (Բէյէթիկէնին)

ՔԷՊԻՐ ԳԻՆԻՆ (եանի ՍՈՒՖՍՈՓՈ) ՔՈԲՍԻԻԼԷՐԻ

Պու քիւլիւք քաքսիլլէր միրուր վէ ինէվ վէ շէֆքի վէ դայեթէ միւնհալ օլուպ հալ վէ շէքերլամէլէր կիպի միրուր գէման իլէ պոզուլմայ վէ քարբլամալար վէ թալպով թարափընան հիւսն թէսիրինէ տամամ իթիմատ օլունապիլէն Բէյէթիկէնին իւղ մէսհիւրիւ տինէլէն սոնի սրթաթոսունան հէր պիրի օն սանթիրամա հավի տիր։

Պու քաքսիլլէր եարամ պաշ աղրը-ոլնտա սէգքեր վէ պաշ աղրլարրնտա վէ պէյն էրնառսրթմա տինիլէն հիւմմահ միսթեգամիա վէ միսհիւթքէլէրտէ միսաթհալ օլառուրս կիպի քառա հիւմմա վէ քառա հիրեր վէ թալպ հասթալրքարրը։ Էվ նէբերի վերիսէնէ բէք գիյսառէ քուլլանըլըր կէհէլէրի զուհուր իտնէն թէսի տառի քէսէր եէվմիյէ պիր եախտա իքի քարսիլ իթիմալ օլունտաքտան մուքաբիլ կիպի թէսիր։

Պու քարսիլլէր եարնըզ Բէյէթիկէնին խալիս օլան միւսիս Ալմէթ Լիսի վէ շիբէքիսը թարափընան իմալ օլունուր։ Տէրոչիթոռու Պուրսայ ճառէսինտէ 5 նոմէրոսու վէյալ Էշզախանէսի տիր։ C

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տաքթոր Ա.յէբի Ջերմային հիւանդութեան, այս գեղն որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսականներց, է դառնահամ և ազդու կազդուրիչ ամէն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յաճախ կուգան ճաշակաւոր վայրերու ջերմեռ կլիմայից վառ ու տպականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնն և ապաքինիչ ազդեցութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ազդեցութիւնքն։ Այս ֆիզիքական խանգարումներն յաճախ կուգան օգին մէջ լողացող թունաւոր անվերծանելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդն, և յաճախ կը բերեն տեսակ տեսակ ջերմեր և տենդեր, և արեան թունաւորումն. որոց ան անուններքը որուած է. ջերմն և սարսուռ, թագուն ջերմ, զարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն մաղձային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճաթճաթուած վայրերէ բուսեալ մահացու նիւթերով, կամ բաց տղբանոցներէ և ականներու ծակտիկներէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն շնչառութեամբ։

Այդերի ջերմի ու տենդից դեղը կը ընդէ ապդեցուսիչ նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնն և գուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ դարձեալ ազդեցութիւնն ստուգապէս անվնասդ է անձնատ և ամենատ ազդ, միայն թէ որուած հրահանգից համեմատ գործածուի։ Կը ծախուի Մինասեան և ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Կ. Պոլսոյ։ 22

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՓԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երեքեւեկու